ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਸਭਾ
(ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਰਾਜਸਭਾ)

ਏ. ਪੀ. ਰਾਜ ਵਕਫ ਬੋਰਡ & ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10770 ਦੀ 2016)

ਫਰਵਰੀ 07, 2022

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

ਵਕਫ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ – ਪ੍ਰਭਾਵ – ਕੀ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੁਕਾਅਤ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1954 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ – ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਾਂਗ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ – ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954.

ਵਕਫ – ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾਵਾਂ 40 ਅਤੇ 32(2)(ਐਮ) – ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ – ਕੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਹੱਦ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਹੱਦ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ – ਫੈਸਲਾ: ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਮ) ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਧਾਰਾਵਾਂ 40 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਸੰਪਤੀ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਇੱਕਪਾਸ਼ੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਖੋਜ ਅੰਤਿਮ ਹੈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਰਣਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ

ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ – ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਧਾਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ – ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ – ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋ ਕਾਰਕਾਂ ਨੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਚੁਕਾਉਤੀ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ, ਨਜ਼ੀਮਿੰਟਾਦਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਹਨ – ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਾ 40(1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32 ਰਵਾ ਧਾਰਾ 40 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਕਫਸ – ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾ 40(3), ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ – 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40(3) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੈ – ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹਨ – ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਪਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਟੈਚਿਊਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਕਫਸ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ – ਹੋਲਡ: ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਮੰਤਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ – ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਮੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਐਲਾਨਿਆ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 226।

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – **ਧਾਰਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 32(2)(ਐਨ) ਨਾਲ ਰੀਡ ਵਿਦ ਧਾਰਾ 40** – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 2006 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, 1989 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ 17 ਸਾਲ ਬਾਅਦ – ਇਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ – ਫੈਸਲਾ: ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ – ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਅਤੇ ਲਿਪਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1989 ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ 5506 ਵਰਗ ਗਜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32

ਗੁੰਟੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਪਿਕ ਜਾਂ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਨ) ਨਾਲ ਰੀਡ ਵਿਦ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਵਕਫ਼ਸ – ਕੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਗੁਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰੇ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਵਾਲ ਸਨ – ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਹੈ – ਚੂੰਕਿ ਸਵਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰਾਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ – ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰ ਲਈ ਭੇਜਣ ਲਈ।

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 105 – ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਅਸਰ – ਦੂਜੀ ਪਾਵਰਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ – ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਵਿਭਿੰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5(1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਇੱਕ ਟੈਨੇਬਿਲਿਟੀ ਦਾ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 105 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਈ, ਫਿਰ ਉਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ u/s.5.

ਰਾਜ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਅਤੀਯਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952 - ਅਤੀਯਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਫੈਸਲਾ: ਅਤੀਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ - ਸ਼ਬਦ "ਐਰਾਟਾ" - ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥ - ਫੈਸਲਾ: "ਐਰਾਟਾ" ਇੱਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਮੂਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਛਪਾਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਫਰਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਸਵਾਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਲਈ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 119]

2. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 125]

3. ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਦਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਰਾਜ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬੰਧਨਯੋਗ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਦਾਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਛਪਾਈ

ਪ੍ਰੈਸ ਸੈਕਸ਼ਨ 3.02(d) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਰਾਤਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ [13/536] ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਰਾਤਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਟ ਆਫ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਹੁਣ ਸਟੇਟ ਆਫ ਤੇਲੰਗਾਨਾ) ਬਨਾਮ ਇੱਕ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ

1872 ਦੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 114 (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸਦੇ ਕਈ ਉਪਯੋਗ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 129, 130, 131]

4. ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1954 ਐਕਟ ਅਤੇ 1995 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਬੰਧਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਾਂਗ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 132]

5. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 32(2)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋ ਕਾਰਕਾਂ ਨੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਮਿਯਾਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 146]

6. ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 40(1) ਦੇ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ

40 ਦੇ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਦੇ 1995 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਪਾਯ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 47]

7. ਸੈਕਸ਼ਨ 40(3) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ 1995 ਐਕਟ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹਨ। ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਇਸਨੂੰ ਵਕਫ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 48]

8.1 ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਬੋਰਡ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 17 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 9.2.1989 ਨੂੰ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੈਯਦ ਸਫੀਉੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਵੱਲੋਂ 30.1.2005 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 1989 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਚੂੰਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ 17 ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਾ-ਫਾਈਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕੀਤੀ। [ਪੈਰਾ 52]

8.2 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ। ਐਰਾਟਾ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਅਤੇ ਕਲਰਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਹੀ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1989 ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ 5506 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦੀ ਜਮੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਲਰਕੀ ਜਾਂ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32(2) (ਐਨ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 54][11333-G-H; 11334-A]

9. ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਵਲ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਆਦਿ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

303 – ਫੈਸਲਾ.

ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਏ.ਪੀ. & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਰ. ਅੱਪਾਰਾਓ & ਅਨਰ. (2002) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 638 : [2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 661 ਅਤੇ ਡੀ & ਬੀ

ਬਾਬੂ ਵਰਗੀਸ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਕੇਰਲਾ (1999) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422 : [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1121 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਰਸਿਕਲਾਲ ਵਾਲਜੀ ਬੇਗ ਬਨਾਮ ਫਰੀਦ ਪਿੰਡਾਰੀ & ਓਰਸ. (2021) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1003; ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ & ਅਨਰ. ਬਨਾਮ ਅਨੀਸ ਫਾਤਮਾ ਬੇਗਮ & ਅਨਰ. (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 588; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਆਰ. ਵਰਮਾ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1957 ਐਸ.ਸੀ. 882; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਘੈਸ ਮੁਹੰਮਦ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 744 : [1962] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744 ਅਤੇ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਮ – ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ : (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 442 : [2020] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 581 – ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਸਿਕੰਦਰ ਜਹਾਂ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਸਰਕਾਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962 ਐਸ.ਸੀ. 966 : [1962] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 726; ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰੈੱਡੀ & ਅਨਰ. ਬਨਾਮ ਰਾਮੀ ਸ਼ੰਕਰੰਮਾ & ਓਰਸ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 319; ਐਮ.ਪੀ. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਸੁਭਾਨ ਸ਼ਾਹ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਾਈ ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 696 : [2001] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 85; ਮੋਹਦ. ਹਬੀਬੁਦੀਨ & ਖਾਮ ਬਨਾਮ ਜਾਗੀਰ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1974) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 82; ਕੇ.ਐਸ.ਬੀ. ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਦੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 277 : [2017] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 698; ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ & ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ (2009) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630 : [2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 774; ਐਡਲ. ਸੈਕੀ. ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਅਲਕਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਗਾਡੀਆ (ਸਮਤ) 1992 ਸੁਪਲ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 : [1990] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 583; ਕੇ.ਕੇ. ਕੋਚੁਨੀ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਸਟੇਟ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਐਸ.ਸੀ. 725 : 1959 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 316; ਵਰਲਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (1998) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1998] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 359; ਕਰਨਿਤ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਸੂਦ ਅਹਮਦ ਖਾਨ (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 : [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1070; ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਬਨਾਮ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (2002) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 685 : [2002] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1040; ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਸਾਹਨੀਆ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪ. (2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 107; ਰੋਡ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਇੰਡਸਟਰੀਜ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ (2021) 6 ਸਕੇਲ 78; ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਦੇਵਕੀ ਨੰਦਨ ਪਾਠਕ & ਓਰਸ. (2011) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 561 : [2011] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878; ਹਰਿਆਣਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 45 : [2013] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 596; ਪੰਜਾਬ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਹਰੀਕੇ (2019) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 698; ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ & ਅਨਰ. ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਸਾਫਰ (2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 179; ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਐਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ & ਅਨਰ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1963 ਐਸ.ਸੀ. 985 : [1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469; ਸੈਯਦ ਅਲੀ &

ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ & ਓਰਸ. (1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 642 : [1998] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 398; ਟੀ.ਐਨ. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਹਾਜੀਜਾ ਅੰਮਲ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਾਈ ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ & ਓਰਸ. (2001) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 528 : [2001] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 428; ਮਦੁਰਾਈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਜਲਾਲ (2017) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 174 : [2017] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 294; ਚੀਫ ਕੰਜਰਵੇਟਰ ਆਫ ਫੋਰੈਸਟਸ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਕਲੈਕਟਰ & ਓਰਸ. (2003) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 472 : [2003] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 180; ਕੇ.ਬੀ. ਰਾਮਚੰਦਰ ਰਾਜੇ ਉਰਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਾਈ ਲੀਗਲ ਰਿਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਟਿਵਸ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਸਟੇਟ & ਓਰਸ. (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 422 : [2015] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 974; ਮਿਥੀਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਮੁੰਬਈ & ਓਰਸ. (1998) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1998] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 359; ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. v. ਛਬੀਲ ਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 603; ਬਾਬੂਭਾਈ ਮੂਲਜੀਭਾਈ ਪਟੇਲ v. ਨੰਦਲਾਲ ਖੋਡੀਦਾਸ ਬਾਰੋਟ ਅਤੇ ਹੋਰ (1974) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 706 : [1975] 2 ਐਸਸੀਆਰ 71; ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ v. ਐਚ.ਪੀ. (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 771; ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਜੈਪੁਰ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸ.ਸੀ 1857 : [1967] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 377; ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. v. ਨੀਰਜ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2006) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 667 : [2005] 5 ਸਪਲੀਮੈਂਟਰ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 906; ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਮਾਰਫਤੀਆ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ ਬੰਬੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ (1989) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 293 : [1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 751; ਸ਼੍ਰੀਲੇਖਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਕੁਮਾਰੀ) ਵਿ. ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. (1991) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 212 : [1990] 1 ਸਪਲੀਮੈਂਟਰ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 625; ਐਮ.ਜੇ. ਸਿਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (1995) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 289 : [1995] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 329; ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ (1995) ਸਪਲਾਈ (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 541; ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ v. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2011) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 404 : [2011] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 971; ਬੰਬਈ ਸੂਬਾ ਬਨਾਮ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਐਸ. ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਏਆਈਆਰ 1950 ਐਸਸੀ 222 : [1950] ਐਸਸੀਆਰ 621; ਦਾ ਰਾਜ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (1999) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 43 : [1999] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 323; ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ) ਅਤੇ Ors. v. ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 985 : [1963] ਐਸਸੀਆਰ 469; ਰਾਜਾ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਓ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1961 ਐਸ.ਸੀ 1442 : [1962] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 618; ਸਰਵਨਲਾਲ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1960 ਐਸ.ਸੀ 862 : [1960] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 311 ਅਤੇ ਖਜਾਮੀਆਂ ਵਕਫ਼ ਅਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ (1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 894 : [1971] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 790 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੌਇੰਟ ਕਲੈਕਟਰ-ਆਈ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 6 ਏਐਲਟੀ 79 (ਡੀਬੀ); ਅਹਮਦ-ਉਨ-ਨਿੱਸਾ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ 1952 ਹੈਦ 163; ਕੇ.ਐਸ.ਐਨ.ਬੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਏਪੀ 765; ਰ. ਦਰਾਸਵਾਮੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਏ.ਪੀ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਇਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ 1978 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਏਪੀ 117; ਏ.ਪੀ.ਏ. ਰਾਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਖਾਦੀ ਹਾਜੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 2011 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਕੇਰ 4185; ਪਾਰਵਤੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ

(2007) 6 ਆਲ. ਐਲ.ਜੇ 592; ਵਿਦਿਆ ਵਰੁਥੀ ਤੀਰਥ ਬਨਾਮ ਬਾਲੁਸਾਮੀ ਅਯਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਆਈਆਰ 1922 ਪੀਸੀ 123; ਸ਼ਰਵਤਾਲੀ ਅਬਦੁਲ ਖਾਓਰੀ ਆਫ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਏਆਈਆਰ 1954 ਹੈਦ 227; ਮੈਸਰਜ਼ ਟ੍ਰਿਨਿਟੀ ਇਨਫਰਾਵੈਂਚਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ 2018 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਹੈਦ 360; ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਕੈਨਜ਼ ਅਤੇ ਕੰਟੇਨਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ 1994 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਦਿੱਲੀ 784; ਏਕਬਾਜੁੰਨਿੱਸਾ ਬਨਾਮ ਜਲਾਲ ਜੀਨਾ ਮਾਨਸਵਾਈ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਸੂਬਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ 2019 (3) ਕੇਐਲਟੀ 1064 ਅਤੇ ਅੰਜੈਦ ਅਲੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਕਫਸ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 20.2.2019 ਦਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਓ. ਨੰਬਰ 749 ਆਫ 2018] – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਬਨਾਮ ਹਿਊਜ਼ (1899) 48 ਵੀਕਲੀ ਰਿਪੋਰਟਰ 150 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1960] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311 ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1962] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 226 ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 319 ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2006] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 85 ਪੈਰਾ 64 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(1974) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 82 ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 698 ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 774 ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1990] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 583 ਪੈਰਾ 71 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1959] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 316 ਪੈਰਾ 71 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1998] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 359 ਪੈਰਾ 71 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2020] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 581 ਪੈਰਾ 71 ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1070 ਪੈਰਾ 73 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2002] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1040 ਪੈਰਾ 74 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2003] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 107 ਪੈਰਾ 79 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2002) 6 ਸਕੇਲ 78 ਪੈਰਾ 79 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878 ਪੈਰਾ 82 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2013] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 596 ਪੈਰਾ 82 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 588 ਪੈਰਾ 82 ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2019] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 698 ਪੈਰਾ 82 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 179 ਪੈਰਾ 82 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1957 ਐਸ.ਸੀ. 882 ਪੈਰਾ 83 ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1962] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744 ਪੈਰਾ 83 ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469 ਪੈਰਾ 85 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1998] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 398 ਪੈਰਾ 86 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2001] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 428 ਪੈਰਾ 92 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 294 ਪੈਰਾ 92 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2003] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 180 ਪੈਰਾ 94

[2015] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 974 ਪੈਰਾ 96 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1998] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 359 ਪੈਰਾ 103 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 603 ਪੈਰਾ 108 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 661 ਪੈਰਾ 115 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[1975] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 71 ਪੈਰਾ 116 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2016] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 771 ਪੈਰਾ 120 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1967]ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 377 ਪੈਰਾ 121 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2005] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 906 ਪੈਰਾ 122 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 751 ਪੈਰਾ 123 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1990] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 625 ਪੈਰਾ 124 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 329 ਪੈਰਾ 126 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995) ਸੁਪਲ (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 541 ਪੈਰਾ 127 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2011] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 971 ਪੈਰਾ 141 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1950] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621 ਪੈਰਾ 142 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1999] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 323 ਪੈਰਾ 149 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1991] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1121 ਪੈਰਾ 150 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

[2001] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 303 ਪੈਰਾ 168 ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469 ਪੈਰਾ 170 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1962] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 618 ਪੈਰਾ 171 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1960] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311 ਪੈਰਾ 196 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.10770 ਦਾ 2016.

03.04.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਆਂਕਾਲਯ ਵਿੱਚ W. P. ਨੰਬਰ.23578 ਦਾ 2007.

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.10738, 10768, 10769, 10773, 10775, 10776-10777, 10771, 10772 ਅਤੇ 10774 ਦਾ 2016.

ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਏ. ਅਹਿਮਦੀ, ਨਕੁਲ ਦੀਵਾਨ, ਸੀ. ਐੱਸ. ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ, ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਸ. ਵਸੀਮ ਏ. ਕਾਦਰੀ, ਰਣਦੀਪ ਰਾਏ, ਬਸਵਪ੍ਰਭੂ ਸ. ਪਾਟਿਲ, ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੂਪ ਚੌਧਰੀ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਢੋਲਕੀਆ, ਕੇ. ਰਾਮਾਮੂਰਤੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪੀ. ਵੈਂਕਟ ਰੈਡੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਰੈਡੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਗੁਪਤਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਵੈਂਕਟ ਪਲਵਾਈ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਏਜਾਜ਼ ਮਕਬੂਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਚੌਬੇ, ਸੈਫ ਜ਼ਿਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਆਲਮ, ਰੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਰੋਹਨ ਐਂਡਰਿਊ ਨਾਇਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਕਾਲੜਾ, ਅਬੂ ਅਕਰਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਾਨਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਮਾਧਵਨ, ਸਵੀਨਾ ਨਾਇਰ, ਪੀ. ਮੋਹਿਤ ਰਾਓ, ਸ. ਉਦਯਾ ਕੁਮਾਰ ਸਾਗਰ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਰਮਨ ਸਿੰਘ, ਤਮੀਮ ਏ ਕਾਦਰੀ, ਸਈਦ ਕਾਦਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲੁਬਨਾ ਨਾਜ਼, ਅਮਨ ਖੁੱਲਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਮਾ ਉਸਮਾਨੀ, ਅਭਿਨਵ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਦੀਪਨ ਸੇਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਬੀਨਾ ਵਿਰਮਾਨੀ, ਸੁਨੀਲ ਫਰਨਾਂਡਿਸ, ਅਨਿਰੁਧ ਸੰਗਾਨੇਰੀਆ, ਵਿਕਾਸ ਮਹਿਤਾ, ਆਦਿਤ ਨਾਇਰ, ਅਪੂਰਵ ਖਟੋਰ, ਭਾਸਕਰ ਨਾਇਕ, ਵੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਰਜਤ ਸਹਿਗਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੋਤੀ ਪਰਾਸ਼ਰ, ਐਨ.ਜੇ. ਰਾਮਚੰਦਰ, ਫਰਾਂਸਿਸ ਇਲਾਂਗੋ, ਦੀਪਕ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਵਧਵਾ, ਉਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਖੇਤਾਨ, ਸ. ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰੁਣ ਠਾਕੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਾਰੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਿਕਾਸ ਚੰਦਰਾ, ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ, ਯੁਗਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ, ਕੁ. ਸ਼ਰਧਾ ਸਰਨ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਕਾਸ਼ ਪੰਨਵਾਲ, ਪੀ.ਐੱਸ.ਸੁਧੀਰ, ਭਰਤ ਸੂਦ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਜੋਸ, ਸੰਤਨਮ ਸਵਾਮੀਨਾਧਨ, ਹਿਰੇਂਦਰਨਾਥ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਸ਼ਰਾਵਤ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੋਲੇਚਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰਤੀ ਰਾਜਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡਾ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਰਵਿੰਦ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਮਾਥੁਰ, ਖੁਸ਼ੰਤ ਵਧਵਾ, ਐੱਮ. ਕੇ. ਤਿਵਾੜੀ, ਚਿਰੰਜੀਵ ਜੌਹਰੀ, ਰਾਮਬਾਬੂ, ਐਨ. ਈਸ਼ਵਰ ਰਾਓ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੁਮਾਰੀ, ਮੈਸਰਜ਼ ਐੱਮ. ਰਾਮਬਾਬੂ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਮਹਿਫੂਜ਼ ਏ. ਨਾਜ਼ਕੀ, ਡਾ: ਲਲਿਤ ਭਸੀਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਨਾ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੰਨਿਆ ਮਾਰਵਾਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਿਕਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਮੁਦਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਮ. ਏ. ਚਿਨਾਸਾਮੀ, ਸੀ. ਰੁਬਾਵਤੀ, ਐੱਮ. ਵੀਰਰਾਗਵਨ, ਪੀ. ਰਾਜਾਰਾਮ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ, ਵੀ.ਸੋਂਥਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਚੌ. ਲੀਲਾ ਸਰਵੇਸ਼ਵਰ, ਵੈਂਕਟਸਾਮੀ, ਧੀਰਜ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਨੋਜ ਸੀ. ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐੱਮ. ਸ਼ੋਏਬ ਆਲਮ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਕੁਨਾਲ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯੁਗੰਧਰਾ ਪਵਾਰ ਝਾਅ, ਅਸ਼ਵਿਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਇਰ, ਸਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ, ਜੀ.ਐਨ. ਰੈੱਡੀ, ਟੀ.ਵੀ. ਰਤਨਮ, ਪੀ. ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਮੰਥ ਨੁਕਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2016 ਦੇ 10770, 2016 ਦੇ 10738, 2016 ਦੇ 10768, 2016 ਦੇ 10769, 2016 ਦੇ 10773, 2016 ਦੇ 10775 ਅਤੇ 2016 ਦੇ 10776-10777

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਅੰਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 3.4.2012' ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਜਿੱਥੇ

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਜੋ ਕਿ 13.3.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਧਿਕਾਰਿਕ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 6.4.2006 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਬੋਰਡ* ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ
ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ
ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਵੀਰਵਾਰ, ਅਪ੍ਰੈਲ 6, 2006
ਭਾਗ-ਪਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ
ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਸਮਗਰੀ
xx
xx"

ਦਰਗਾਹ ਐਨ.ਜ਼ੈਡ.ਟੀ. ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ (ਵੀ), ਰਾਜੇਂਦਰਨਗਰ (ਐਮ), ਆਰ.ਆਰ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੀ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਐਫ. ਨੰ. ਐਮ/169/ਪ੍ਰੋਟ/ਆਰ.ਆਰ-04 – ਐ.ਪੀ. ਗਜ਼ਟ ਨੰ. 6-ਏ, ਮਿਤੀ 9-2-1989 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰ. 262 ਤੇ ਐਸ.ਆਈ. ਨੰ. 3057, 3058 ਅਤੇ 3059 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਤ ਐਡੰਡਮ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਡੰਡਮ
ਕਾਲਮ ਨੰ. ਪੜ੍ਹੋ ਕਾਲਮ ਨੰ.
10, 11 ਅਤੇ 12 10, 11 ਅਤੇ 12

(10) ਸੀ. ਨੰ. – (10) ਸੀ. ਨੰ. 59, 65, 71, 102, 185, 186, 187, 188

(11) ਸੂਖੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ --- 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195

(12) ਗੀਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ -

196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 254, 256, 256, 257, 248, 258, 259, 260, 263, ਮਨੀਕੋਂਡਾ ਦੇ 264, 265 ਅਤੇ 266 (ਵੀ) ਰਾਜੇਂਦਰਨਗਰ (ਐਮ) ਆਰ.ਆਰ ਡੀ. ਹਜ਼ਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਡੀ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ

(11) ਕੁੱਲ ਐਕਸਟੈਂਟ Ac:- 1654.32 Gts

ਹੈਦਰਾਬਾਦ (Sd/-)

13-3-2006 ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ"

2. ਉਪਰੋਕਤ ਸੁਧਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ) ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 23578 ਦੇ 2007 ਦੌਰਾਨ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10770 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਇਥੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 1995 ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10769 ਦੇ 2016 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3. ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10776-10777 ਦੇ 2016 ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੇ 18.3.1998 ਨੂੰ ਮਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 200 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10773 ਦੇ 2016 ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਐਮ/ਐਸ ਈਮਾਰ ਹਿੱਲਸ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 6.11.2002 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਜ਼ਾਇਦਾਦ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। 535 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 29.11.2005 ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4515 ਦੇ 2008 ਨੂੰ ਲੈਂਕੋ ਰਾਜ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ) ਬਨਾਮ 1241 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਿੱਲਜ਼ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪਾਰਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10768 ਆਫ 2016 ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10768 ਆਫ 2016 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10775 ਆਫ 2016 ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10738 ਆਫ 2016 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰਾਂ 10776-10777 ਆਫ 2016 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 17192, 20372 ਅਤੇ 20614 ਆਫ 2007 ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਲੇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਦਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਲੇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਜ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਸਾਈਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਏ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਅਧੀਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ।

5. ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨੇ ਰਿਆਸਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਜਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੇ ਉੱਚ ਉੱਚਤਮ ਮਹਾਨੁਭਾਵ "ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਮੀਰ ਉਸਮਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ" ਨੇ 11.6.1947 ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਣਇੱਛਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਪੋਲੋ" ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ 13.9.1948 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 17.9.1948 ਨੂੰ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜੇ.ਐਨ. ਚੌਧਰੀ, ਜਨਰਲ ਆਫੀਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਇਨ ਚੀਫ ਸਦਰਨ ਆਰਮੀ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਲਈ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨੇ 19.9.1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਅਬਾਨ 20, 1357 ਫਸਲੀ, ਭਾਵ, 20.9.1948 ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ-ਆਰਡੀਨਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। 7.8.1949 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਰਮਾਨ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਕੋਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"19.9.1948

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਫਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਇਨ ਚੀਫ ਸਦਰਨ ਆਰਮੀ ਨੇ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਜੇ.ਐਨ. ਚੌਧਰੀ, ਓ.ਬੀ.ਈ., ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਲਈ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੁਣ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਵਫਾਦਾਰ ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਅਧੀਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਚਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਦੀ ਜਲਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਵੇ।"

"7.8.1949

ਮੇਰੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 19-9-1948 ਨਾਲ ਸੰਦਰਭਿਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੁਣ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

6. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, 1.12.1949 ਨੂੰ, ਸੋਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਕੇ. ਵੇਲੋਦੀ, ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫਰਮਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"1.12.1949

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਫਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਇਨ ਚੀਫ ਸਦਰਨ ਆਰਮੀ ਨੇ 1 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਤੋਂ, ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਚੌਧਰੀ, ਓ.ਬੀ.ਈ., ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਲਈ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ;

ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ;

ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਕੇ. ਵੇਲੋਦੀ, ਸੀ.ਆਈ.ਈ., ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ., ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ... ਮੈਂ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।"

7. ਸੈਨਿਕ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਤਾ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358 ਫਸਲੀ9 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿਸਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਭੱਤਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਥਾਈ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ 15ਵੇਂ ਮਹਿਰ 1358 ਫਸਲੀ, ਯਾਨੀ 5.8.1949 ਏ.ਡੀ. ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਵਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਜਾਗੀਰਾਂ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1359 ਫਸਲੀ10 ਯਾਨੀ 2.5.1950 ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਖਾਤਮਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਅੰਤਰਿਮ ਭੱਤਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 31(6) ਅਧੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਦੋ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ, ਯਾਨੀ ਖਾਤਮਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। 18.6.1951 ਨੂੰ, ਅਨੁਚਛੇਦ 31-ਏ ਅਤੇ 31-ਬੀ ਅਤੇ ਸ਼ਡਿਊਲ IX ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖਾਤਮਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਡਿਊਲ IX ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਜਾਂ ਕਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ, ਉਸ ਦੀ ਉੱਚ ਮਹਾਨਤਾ ਮੀਰ ਉਸਮਾਨ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ 26 ਜਨਵਰੀ 1950 ਤੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1956 ਤੱਕ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 27.3.1952 ਨੂੰ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 26.1.1950 ਨੂੰ ਅਪਨਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 6.3.1952 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਵੈਲੋਡੀ ਤੋਂ ਪਦ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਜੋ ਕਿ 1.11.1956 ਨੂੰ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੁਆਰਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਤੇਲੁਗੂ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਰਾਜ ਨਾਲ, ਮਰਾਠੀ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੰਨੜ ਬੋਲੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ।

9. ਖਾਤਮਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਵਮਿੱਤਲ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼)11 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"11. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਤਾ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਸੈਨਿਕ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਉੱਚ ਮਹਾਨਤਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਤਾ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਸਾਵਰਨਟੀ, ਇਸ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਬਾਵਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸੈਨਿਕ ਗਵਰਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਸਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 19-9-1948 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਖਾਤਮਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੈਨਿਕ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਸਤਾ ਵਾਪਸ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਉੱਚ ਮਹਾਨਤਾ

12. ਉਸਦੀ ਉੱਚ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚ ਸ਼ਾਸਕ ਵਜੋਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੈਣ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਤਾ ਫੌਜੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਣ ਉੱਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਲੈਣ ਜਾਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਬਉੱਚ ਸਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉੱਚ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਿ ਫੌਜੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸਰਬਉੱਚ ਸਤਾ ਦੀ ਸੌਂਪ ਕੋਈ ਅਨਕਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

13. ਫੌਜੀ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਸਤਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਇਮ ਰਹੀ, ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਉੱਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਤਾ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਵਰਤੋਂ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਤਾ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਅਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਬਹਾਨੇ ਜਾਂ ਢੋਂਗ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੇ

ਪਾਬੰਧਨਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਜਾਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਰੰਗੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗੀਨ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਹਿ ਕੇ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ 1 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਫਰਮਾਨ ਅਧੀਨ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਜਿੱਤਣਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ।

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ, ਜੋ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ 26.1.1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

11. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਜਹਾਂ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਸਰਕਾਰ1 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਕੋਲ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ। ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ-

"6. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ 19-9-1948 ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਸੌਂਪੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੇ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਫਰਮਾਨ 7-8-1949 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ 1-12-1949 ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ।

7. ਜਦੋਂ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁਲਗੇਟ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ,

1358-ਐਫ। ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 15-8-1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਏ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਈ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾਗੀਰਾਂ (ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1359-ਐਫ ਆਇਆ, ਜੋ 25-1-1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਕਮਿਊਟੇਡ ਮੁੱਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਲ 19.9.1948 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੱਤਾਵਾਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ 26.1.1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੀ. ਜਾਗੀਰਾਂ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਿੱਛੋਕੜ।

13. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ 'ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਪੋਲੋ' ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨੂੰ ਵਫਾਦਾਰ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਰਮੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਬਗਾਵਤ 1944-1945 ਵਿੱਚ ਨਲਗੌਂਡਾ ਅਤੇ ਵਰੰਗਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ। ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨੇ

1945 ਜਾਂ 1946 ਵਿੱਚ ਸਰ ਅਲਬੀਅਨ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ। ਹਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ "ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼". ਅਧਿਆਇ IV ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਜਾਗੀਰਾਂ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਗਾਹਸ; ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਨੋਬਲਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਕਾਸ; ਸਮਸਥਾਨਸ; ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਗੀਰਾਂ। ਪੇਸ਼ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

1. **ਹਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਤਿਯਾਤ1** ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੇਠ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ।

2. ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਹੋਰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛੋਟ (ਮੁਸਤਸਨਾ) ਅਤੇ ਗੈਰ-ਛੋਟ ਜਾਗੀਰਾਂ (ਗੈਰ ਮੁਸਤਸਨਾ)। ਇੱਕ ਮੁਸਤਸਨਾ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਛੋਟ ਵਾਲੀ ਜਾਂ

ਛੋਟ ਵਾਲੀ ਜਾਗੀਰ ਤੋਂ ਵਿਲਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਵਰਿੰਟੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਮਸ਼ਤ (ਸ਼ਰਤੀ) ਅਤੇ ਗੈਰ ਮਸ਼ਤ (ਬਿਨਾਂ-ਸ਼ਰਤ) ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ "ਖਿਦਮਤ" ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਬਿਨਾਂ-ਸ਼ਰਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਮਾਣ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਅੱਠ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਮਦਦ ਮਾਸ਼ (ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤੀ ਨਿੱਜੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ) ਸੀ, ਜੋ ਧਾਰਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਧਾਰਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਗਲੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਗਸ਼ਤੀ (ਸਰਕੁਲਰ) ਨੰਬਰ 19 ਦੀ 1332 ਫਸਲੀ (19.3.1923) ਨੇ ਅਤਿਯਾਤ (ਤਾਜ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਰੈਵਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਅਤਿਯਾਤ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਰੈਵਨਿਊ ਏ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਲਈ ਅਣਗੌਲੇ ਫਰਜ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਇਕ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਨ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਅਤਿਯਾਤ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਕੁਲਰ ਨੰਬਰ 10 ਦੀ 1338 ਐਫ (1928) ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਤਿਯਾਤ ਇੰਕੁਆਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

14. ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜਸਟਿਸ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ ਨੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਜਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੌਇੰਟ ਕਲੈਕਟਰ-ਆਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖਤਮੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ 1949 ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, 1949 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ:

"93. ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ), ਵਿੱਚ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਰਥਾਤ (I) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸਵ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਇਹਨਾਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਾ ਜਮੀਨਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ); ਅਤੇ (2) ਉਹ ਜਮੀਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

94. ਦੂਜੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (i) ਸਰਫ-ਏ-ਖਾਸ ਜਮੀਨਾਂ, ਜੋ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਫਰਵਰੀ, 1949 ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ (ii) ਉਹ ਜਮੀਨਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸਵ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਜਾਗੀਰ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

101. ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਐਮ.ਕੇ. ਵੈਲੋਡੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਟੈਨੈਂਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਜਮੀਨਾਂ ਐਕਟ, 1950 ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ....."

15. ਖਤਮੀ ਨਿਯਮਾਂ 15.8.1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ। ਧਾਰਾ 4 ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ 'ਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੌਂਪਣਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਗੀਰ ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ:

"ਦਿ ਏ.ਪੀ. (ਟੀ.ਏ.) (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358 ਐਫ.
ਨੰਬਰ ਐਲ.ਐਕਸ.ਆਈ.ਐਕਸ ਦਾ 1358 ਐਫ
ਭਾਗ – ਪਹਿਲਾ
ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ"

(ਐਫ) "ਜਾਗੀਰ" ਵਿੱਚ ਪੈਗਾਹ, ਸਮਸਥਾਨ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਪਿੰਡ ਮੁਖਾਮ ਪਿੰਡ ਅਗਰਹਾਰ, ਉਮਲਿਲ ਅਤੇ ਮੁਕਾਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜਾ ਜਾਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ, ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਜਾਗੀਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ।

(ਗ) "ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਅਤੇ, ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ;

3. ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ – (1) [ਸਰਕਾਰ] ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਚਾਹੇ ਉੱਤਣੇ ਸਹਾਇਕ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

4. ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.- ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਭਾਗ – II

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

5. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ: - (1) ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਵੇਂ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤਾਰੀਖ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਗੀਰ (ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਰਾਜਸਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਖਰਚ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹਿਸਾਬ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂ, ਜੇ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਪਿਛਲੇ ਲੇਖਾ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਵਰ੍ਹਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

xxx

6. ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ: - ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ-

(1) ਜਾਗੀਰ ਦੀਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ ਭੂਮੀ ਰਾਜਸਵ ਐਕਟ, 1317 ਐਫ) ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

ਭਾਗ – IV

ਵਿਵਿਧ

xxx

16. ਮੰਦਰਾਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ: - ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਹ ਜਾਗੀਰ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ-

(ਅ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜਸਵ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਧਾਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਗੀਰ ਜਾਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਬੀ) ਨੈੱਟ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਦਾਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਲਈ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।"

16. ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮ ਨੇ 25.1.1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਕੇ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣਯੋਗ ਅੰਤਰਿਮ ਭੱਤੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਰਖਰਖਾਵ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਸਟੈਚਯੂਟ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: -

“ਦਿ ਏ.ਪੀ. (ਟੀ.ਏ.) ਜਾਗੀਰਾਂ (ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1359 ਫ਼. ਨੰ. XXV ਦਾ 1359 ਫ਼.

10. ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ।

(1) ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਸ ਜਾਗੀਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ-

(ਅ) ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਉਹ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੀ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਵੇ।

(2) ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸਾਲ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1950 ਤੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ-

(i) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮੋਟੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਕਮ ਦੇ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ; ਅਤੇ

(ii) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮੋਟੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਕਮ ਦੇ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ।

ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ: — ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ-

(ਅ) "ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਪਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਦਰ, ਸਮਾਧ, ਮਸਜਿਦ, ਦਰਗਾਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ, ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਰਪਿਤ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ;

(ਬੀ) "ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸਥਾਪਨਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਗੀਰ ਖਤਮੀਕਰਨ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਧਾਰਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 6 ਅਨੁਸਾਰ)। ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਲਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਭੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ (ਧਾਰਾ 14)। ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਨੈੱਟ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਹੀ ਮਿਲਣੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਧਾਰਾ 6)। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨੈੱਟ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਿਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗਾ (ਧਾਰਾ 6(8)), ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਧਾਰਾ 6(7))। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੂਲ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ, ਨੈੱਟ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਰ ਵਿਕਰੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਨਿਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਤਰਿਮ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੀ. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952

18. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 19521 ਗਜ਼ਟ ਨੰਬਰ 21 ਵਿੱਚ 14ਵੇਂ ਮਾਰਚ 1952 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1956 (ਐਕਟ ਨੰਬਰ XXXVI ਦੇ 1956) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 5ਵੇਂ ਸਤੰਬਰ 1956 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ। ਐਕਟ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੁਣ 'ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952' ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ-

(ਅ) "ਅਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਅਤੇ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ;

(ਬ) "ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ" ਦਾ ਮਤਲਬ-

(i) [ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਨਿਯਮ, 1358F.] ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਕਮਾਂ [ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਜਾਗੀਰਾਂ (ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ) ਨਿਯਮ, 1359 F.];

(ii) ਇਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ [ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਐਕਟ, 1954] ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ;

(iii) [ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਐਕਟ, 1954] ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ।

xxx

xxx

xxx

(ਸੀ) "ਮੁੰਤਖਬ ਅਤੇ ਵਾਸਿਗਾਸ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਦਸਤੂਰ-ਉਲ-ਅਮਲ ਇਨਾਮਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਜਾਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਅਯਿਆਰਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ;

(ਡੀ) "ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਆਨੰਦ ਉਥੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਇੱਕ ਮੁੰਤਖਬ, ਵਾਸਿਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ।

ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ।

2. ਸਾਰੇ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ, [ਤੇਲੰਗਾਨਾ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358ਐਫ.] ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਯਾਤ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਐਕਟ, 1952 (XXXVIII ਦਾ 1952) ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਅਤਿਯਾਤ ਇਨਾਮਸ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਨਾਖਤਾਬਸ ਜਾਂ ਵਾਸੀਗਤਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

3. *[*ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੀ ਜਾਰੀਤਾ:- ਸਾਰੇ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ)

ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358 ਐਫ., ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਯਾਤ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਐਕਟ, 1952 (XXXVIII ਦਾ 1952) ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਅਤਿਯਾਤ ਇਨਾਮਸ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਨਾਖਤਾਬਸ ਜਾਂ ਵਾਸੀਗਤਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

3-ਏ. (1) ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (i) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਟਾਈਟਲ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, [ਤੇਲੰਗਾਨਾ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358 ਐਫ.] ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਯੋਗ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡਾਂ (ii) ਤੋਂ (vi) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਤਿਯਾਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ, ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਟਾਈਟਲ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।] ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (ਹੁਣ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ) ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਅਟਿਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

12.[(1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਜ਼ਤਾ, ਤਲਾਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਅਟਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਟਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

[(2) ਜੇਕਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਜ਼ਤਾ, ਤਲਾਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਟਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਅਟਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ।]

xxx xxx xxx

16. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ-

(a) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (i) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਤ ਇੱਕ ਅਟਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ;

(b) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (iii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਤ ਇੱਕ ਅਟਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ;

(c) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (v) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਤ ਇੱਕ ਅਟਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ;

(d) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (vi) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਤ ਇੱਕ ਅਟਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਐਕਟ ਨੰਬਰ XXVIII ਦੇ 1956* ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

22. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰੈੱਡੀ & ਅਨੁਸਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਣੀ ਸ਼ੰਕਰੰਮਾ & ਹੋਰਾਂ, ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਅਟਿਯਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਏ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੂਲ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰੱਖਿਆ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਨੈੱਟ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਸ਼ ਭੁਗਤਾਨ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਛਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਜਾਂਚੀ ਗਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਵਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"5. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸਤੰਬਰ, 1948 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਫਿਰਮਾਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 20-9-1948 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਯਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358ਐਫ. (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐਲ.ਐਕਸ.ਐਕਸ.ਆਈ.ਵੀ ਦੀ 1358 ਐਫ.) ਜੋ 15-8-1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਦਿਨ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ

ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ (ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ 6)।

ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਖਰਖਾਵ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਹੀ ਮਿਲਣੇ ਸਨ (ਐਸ. 6)। ਇਹ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੋਣ ਤੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਰਖਰਖਾਵ ਭੱਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਐਸ. 14)।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਐਸ. 6(8)) ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਿਰਫ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੇਚਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਐਸ. 6(7))।

ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਰਹੂਮ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ (ਐਸ. 4)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਰ ਬੇਨਕਾਬਲ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈੱਟ ਆਮਦਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.....

ਡੀ. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਇਨਾਮ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਖਤਮੀ.

23. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਇਨਾਮ ਐਕਟ, 1955* ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਮਰਾਟ ਜਾਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਦਾਨ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨਾਮ ਖਤਮੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:-

"ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) ਇਨਾਮ ਐਕਟ, 1955

(ਐਕਟ ਨੰਬਰ VIII ਦਾ 1955)

ਅਧਿਆਇ ।

ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ

xxx xxx xxx

(ਸੀ) "ਇਨਾਮ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਨਿਜ਼ਾਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ, ਸਮਸਥਾਨ ਦੇ ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਯੋਗ ਅਨੁਦਾਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਨ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਤਖਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਿਰਲੇਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰਾਜਸਵ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮਾਫੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ:

(i) ਅਰਜ਼ਮਖਿਤਾ, ਅਰਜ਼ਮੀਰਾਸ਼ਦਾਰ ਅਤੇ ਸੇਰੀਨਾਮ; ਅਤੇ

(ii) ਲੰਬੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਰਜ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪੂਰਵ ਜਾਗੀਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਨਾਮ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਨਾਮਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

(d) "ਇਨਾਮਦਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ,

(i) ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਅਸਮਰਥ ਮਨ ਜਾਂ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਰਕਸ਼ਕ;

(ii) ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਇਨਾਮਦਾਰ ਇਕ ਜੌਇੰਟ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਜੌਇੰਟ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ;

ਅਧਿਆਇ II

ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਅਤੇ

ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

ਧਾਰਾ 3. ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ —(1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਵਾਜ, ਸੈਟਲਮੈਂਟ, ਕਰਾਰ, ਗ੍ਰਾਂਟ, ਸਨਦ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਧਨ, ਐਕਟ, ਨਿਯਮ, ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਜਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਸਰ ਨਾਲ, ਸਾਰੇ ਇਨਾਮ* [ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਇਸ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ] ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

*[1985 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 29 ਦੁਆਰਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ]

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਸਰ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵ:

(a) ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਫਸਲੀ (ਇਨਾਮਾਂ ਸਬੰਧੀ), ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਟੈਨੈਂਸੀ ਏਰੀਆ, ਅਤਿਯਾਤ ਇਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ, 1952, ਐਕਟ X ਦੇ 1952 ਅਤੇ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲਾਗੂ ਹੋਰ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ, ਨਿਯਮ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕੁਲਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1317 ਫਸਲੀ, ਜਮੀਨ ਰੈਵੇਨਿਊ ਲਈ ਬੇਅਲੀਨੇਟਿਡ ਲੈਂਡਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਉਕਤ ਇਨਾਮਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ;

[ਏ.ਪੀ ਐਕਟ IX ਦੇ 1961 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ]

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਧਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਧਿਆਇ III

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ

ਧਾਰਾ 12. ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ — ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮਾਂ ਲਈ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗਏ ਰਕਮਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੋਵੇਗਾ—

(i) ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਕਬਿਜ਼-ਏ-ਕਾਦਿਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ, ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਅਧੀਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ ਜੂਡੀ ਜਾਂ ਕੁਇਟ ਰੈਂਟ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਬੀਸ ਗੁਣਾ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ;

(ii) ਉਸਦੇ ਸਥਾਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਨਾਮਾਂ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਸਬੰਧੀ, ਧਾਰਾ 6, 7 ਅਤੇ 8 ਅਧੀਨ, ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਸੱਠ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ।

xxx xxx xxx

ਧਾਰਾ 15. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ— (1) ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੇਸਟਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵੇਸਟਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ

ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਦੋ ਅਤੇ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਬਿਆਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗਏ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਮਤ:

(i) ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਦਸ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ;

(ii) ਬਿਆਜ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਦਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗਾਰੰਟੀਡ ਮੁੱਖ ਰਕਮ ਦੇ ਬਾਂਡ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਪਾਰਯੋਗ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ।

ਈ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੱਠਭੂਮੀ।

24. ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਆਈ. ਜਾਫਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਕਾਨੂੰਨ" ਜੋ ਕਿ 2015 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਾਲ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਸਿਵਾਏ ਉਹਨਾਂ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹਨ। ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ:

"4. ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ। – ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਇਸ ਸਮਰਪਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (ਦੁਰ, 333; ਪ੍ਰਿੰਸ ਆਫ ਅਰਕਾਟ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਐਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਪੋਨ੍ਨੁਸਵਾਮੀ ਨੱਟਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਨ.ਯੂ.ਸੀ. 3924 ਪੰਨਾ 3925 (ਮੱਦ.); ਮੋਫਿਜੁੱਦੀਨ ਹੌਲਾਦਰ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਰ ਰਸ਼ੀਦ, (1983) 34 ਢਾਕਾ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਸ 36 (ਐਸ.ਸੀ.)).

ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ (1) ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ (2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ। ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਵਕਫ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕਫ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਸੈਟਲਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। (ਮੈਨਾ ਸਹਾਤਰ ਪਿਜ਼ ਬਨਾਮ ਸਕ. ਅਹਮਦ, 2013 (1) ਓ.ਐਲ.ਆਰ. 898 ਪੰਨਾ 904 (ਉੜੀਸਾ)).

ਜਦੋਂ ਵਕਫਨਾਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਕਫ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ

ਮਾਨਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਜ ਲਈ ਭੇਜਣਾ, ਗਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਫਨ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਵੀ। (ਅਸਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ ਬਨਾਮ ਖਲੀਕੁਰ ਰਹਮਾਨ, 1994 (1) ਸਿਵਿਲ ਐਲ.ਜੇ. 684 ਪੰਨਾ 692 (ਗੌ.);1994(1) ਜੀ.ਐਲ.ਆਰ. 28 ਪੰਨਾ 29.)

ਸੰਪੱਤੀ ਭਾਵੇਂ ਚੱਲ ਜਾਂ ਅਚੱਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਵਕਫ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਡੀਡ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਅਚੱਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ। 100/-, ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਕੀਫ਼ ਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਵਕਫ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੱਬ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਵਕਫ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਮੁਤਵਾਲੀ। ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਭਰੋਸਾ. ਇਹ ਵੀ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਚੱਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵਾਲੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਨਾਂ। (ਅਸਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਕਫ਼ ਬਨਾਮ ਖਲੀਕੁਰ ਰਹਿਮਾਨ, 1994 (1) ਸਿਵਲ ਐਲ.ਜੇ. 684 ਪੀ. 692 (ਗਊ.):1994(1) ਜੀ.ਐਲ.ਆਰ. 28 'ਤੇ ਪੀ. 29.)"

25. **ਵਕਫ ਜਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਕਫ ਐਕਟ**, 1954[3] ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਵ ਵਿੱਚ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼[2] **ਨੂੰ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ** 16**ਵੇਂ** ਸ਼ਾਬਾਨ 1358 ਹਿਜਰੀ (1349 ਫਸਲੀ ਅਤੇ 1940 ਏ.ਡੀ.) ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ (ਵਾਲਿਊਮ 71, ਐਮ. 6) ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਜੋ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿਦਾਂਤ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇਹ ਮੰਸ਼ਾ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਰਾਹੀਂ ਲਾਭ ਮਿਲੇ, ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ:-

1. ਇਹ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ "ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਗਜ਼ਟ (ਜਰੀਦਾ ਆਲਮੀਆ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਐਚ.ਈ.ਐਚ. ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।"

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

2. ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਧਰਮਾਦਾ: ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (ਮਾਸ਼ ਮਾਸ਼ਰੁਤੁਲ ਖਿਦਮਤ) ਹਰ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ "ਧਰਮਾਦਾ" ਕਹਾਵੇਗਾ।

ਧਰਮਾਦਾ ਸੰਪਤੀ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ "ਧਰਮਾਦਾ ਸੰਪਤੀ" ਕਹਾਂਗੇ।

ਧਰਮਾਦਾ ਦਾਤਾ: ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪਤੀ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਧਰਮਾਦਾ ਦਾਤਾ" (ਵਾਕਿਫ) ਕਹਾਂਗੇ।

ਕਿਤਾਬ-ਉਲ-ਆਵਕਾਫ (ਧਰਮਾਦਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ): ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹਰ ਉਹ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਰਮਾਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ।

ਮਾਸ਼ ਮਾਸ਼ਰੁਤੁਲ ਖਿਦਮਤ (ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ): ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜਾਂ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਮਾਸ਼ੀਅਤ ਮਾਸ਼ਰੁਤੁਲ ਯਿਦਮਥ (ਸਿਕ ਖਿਦਮਤ) (ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ): ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਰਜ ਹਨ।"

26. ਧਰਮਾਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 445 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ (ਵਾਲਿਊਮ 77, ਐਮ 45) ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"445. ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਾਂਟ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

xxx

xxx

xxx"

447. ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ (ਮਾਸ਼) ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਰਮਾਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

i. ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜੋ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ (ਮਾਸ਼) ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਨੂੰ ਧਰਮਾਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਾਦਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ii. ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਹ ਸਭ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

27. 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(9) ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਬੰਗਾਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਂਡਾਊਮੈਂਟਸ, ਪਬਲਿਕ ਬਿਲਡਿੰਗਸ ਅਤੇ ਐਸਚੀਟਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਸ, 1810 (ਬੰਗਾਲ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ XIX ਆਫ 1810), ਧਾਰਾ 5 ਆਫ ਦ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਐਂਡਾਊਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1863 (XX ਆਫ 1863), ਦ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਂਡਾਊਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1890 (VI ਆਫ 1890), ਦ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਅਤੇ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਟਰੱਸਟਸ ਐਕਟ, 1920 (XIV ਆਫ 1920) ਅਤੇ ਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 (XLII ਆਫ 1923) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਐਕਟ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

28. ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 34 ਆਫ 1964 ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 3(i) ਵਿੱਚ ਕਲੋਜ਼ (iii) ਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

(I) "ਵਕਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਸਲਾਮ (ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(i) ਇਕ ਵਕਫ ਬਾਈ ਯੂਜ਼ਰ;

(ii) ਗ੍ਰਾਂਟਸ (ਸਮੇਤ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(iii) ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਿਸ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;..."

29. ਫਿਰ 1984 ਵਿੱਚ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 69 ਆਫ 1984) ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਕਦੇ ਵੀ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

30. 1954 ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਐਕਟ, 199521 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਚੂੰਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ 2013 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"3. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ.- ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਨਾ ਮੰਗਦਾ ਹੋਵੇ-

(ਅ) "ਬੋਰਡ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;

(ਗ) "ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ;

(ਕ) "ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਵਕਫ ਤੋਂ ਕੋਈ ਧਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(ਪ) "ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਵਕਫ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੋ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;

(ਕ) "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ", ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਧਾਰਾ 83 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ;

(ਰ) "ਵਕਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(ਆਈ) ਇੱਕ ਵਕਫ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ;

(ਆਈ) "ਗ੍ਰਾਂਟਸ", ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਸਮੇਤ;

(iv) ਇੱਕ 'ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਖੈਰਾਤੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

ਅਤੇ "ਵਾਕਿਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ;

4. ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ – (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਜ ਲਈ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਸਾਰੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਕਫਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਕਰਨਗੇ।

(3) ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ, ਨਾਮਤ:

(a) xxx

(b) xxx

(c) xxx

(6) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਅਗਲਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2), (3), (4) ਅਤੇ (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬੀਸ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਅਗਲਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

5. ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ। – (1) ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗੀ।

(2) ਬੋਰਡ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

32. ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ। – (1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਕਫ ਦੀ ਆਮ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ; ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ

ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਹੇਠ ਵਕਫ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇ ਜਾਣ, ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਬੋਰਡ ਵਕਫ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਕਫ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, "ਵਕਫ" ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਕਫ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਾਮਾਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹੋਣਗੇ—

(ਐਚ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਦੀ ਖੋਈ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ;

(ਐਮ) ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਖਾਤਿਆਂ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਾ;

(ਐਨ) ਵਕਫ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੀ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਉਣਾ;

40. ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। – (1) ਬੋਰਡ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਕਫ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਬੋਰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) xxx

(4) xxx

105. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇਣ ਲਈ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। – ਕਿਸੇ ਵੀ

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਰਜਿਸਟਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ, ਰਜਿਸਟਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨਸ਼ਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਰਜਿਸਟਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨਸ਼ਾਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਐੱਫ. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ।

i) ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼

31. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਸ਼28 ਦੀ ਇੰਕਮ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਇਨਕਾਮ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ 12ਵੇਂ ਅਰਦੀਬਹਿਸ਼ਤ 1333 ਫਸਲੀ (17.3.1925) 'ਤੇ। ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਮੁੜ ਇੱਕ ਦਾਵਾ 9ਵੇਂ ਅਮਰਦਾਦ 1336 ਫਸਲੀ (16.6.1926) 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੈਯਦ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ 25ਵੇਂ ਖੁਰਦਾਦ 1336 ਐਫ. (4.5.1926) 'ਤੇ ਦਾਵਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਦੇ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮਸਨਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤਿਯਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 31.5.1957 ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਨੰਬਰ 2/56 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਆਦੇਸ਼

ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤਰਕ 9ਵੇਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1957 ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਗਏ।

ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿਟੀਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ 9ਵੇਂ ਅਮਰਦਾਦ, 1336 ਐਫ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮਸ਼ ਵਜੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ-

ਗੋਂਟਾਪੱਲੀ ਪਿੰਡ

ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ

ਰਾਯਦੁਰਗ ਪਿੰਡ (ਅੱਧਾ) ਜਿਸਨੂੰ ਮਾਓਜ਼ਾ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਮਖਤਾ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ਾਈ ਇਮਾਮ ਸ਼ੇਖਪੇਲਟ ਪਿੰਡ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 320, 324 ਏਕੜ, 3 ਗੁੰਟਾ

ਅਰਜ਼ੀਨਾਮ (ਖਾਨਕਾਹ ਕਿਲਾ ਮੁਹੰਮਦਨਗਰ 3 ਏਕੜ ਰੁਪਏ 10/-

ਅਹਿਮਦੁੱਲਾ ਹੁਸੈਨੀ ਵੱਲੋਂ 12-2-37 ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਰਦਾਰੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਸ਼ ਮਸ਼ਤੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਜ਼ਰ-ਏ-ਖਰੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ-]

1. ਜਗੀਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਸ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵੈਧ ਸਨਾਦ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਸ਼ਰੁਤੁਲ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਿਦਮਤ ਮਾਸ਼ (ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ, ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਮਾਸ਼ ਦਾ, ਜ਼ਰ-ਖਰੀਦ ਹੋਣਾ ਯੋਗ ਹੈ)।

2. ਉੱਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਮਾਸ਼

3. ਮੌਜੂਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮੂਲ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ।

4. ਉਹ ਰਾਹਤ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1: ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ

ਗੋਂਟਾਪੱਲੀ ਪਿੰਡ .....

(b) ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ: ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਮਸ਼ਰੂਤ ਜਾਗੀਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਦਰਜ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ1 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

#1. ਨਵਾਬ ਮੁਖਤੁਰੁਲ-ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਖਾਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮਿਤੀ 1249।

2. ਐਚ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 75 ਦਾ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 14ਵੀਂ ਅਜ਼ੂਰ, 1308ਐਫ।

3. ਦਫਤਰ-ਏ-ਮਾਲ 2 ਦਾ ਪੱਤਰ 13ਵੀਂ ਅਜ਼ੂਰ, 1320ਐਫ, ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ।

4. ਗੋਂਟਾਪੱਲੀ ਸਬੰਧੀ ਨਵਾਬ ਮੁਖਤੁਰੁਲ-ਮੁਲਕ ਦੀ ਇਖਾਮ ਮਿਤੀ 16ਵੀਂ ਰਬੀਉਲ-ਅਵਲ 1275 ਐਚ।

ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਨਾਮ ਜਾਂਚ ਦੀਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ

ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਦੁਆਰਾ 19ਵੀਂ ਅਹਮਦ, 1320 ਫਾਲਸੀ 'ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਇਕ ਇਮਾਮ ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਐਸ.ਕੇ.2 ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੀਵਾਨੀ ਐਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਿੰਡ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਈਕਾਇਦਾ, ਸੈਯਦ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਸ਼ਰੂਤੁਲ-ਖਿਦਮਤ ਜਾਗੀਰ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਸ਼ਰੂਤਮਾਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਜ਼ੋਰ-ਖਰੀਦ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ।

xxx xxx xxx

ਗੌਂਟਾਪੱਲੀ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸਬੰਧੀ 16ਵੀਂ ਬਾਬੁਲ-ਅਵਲ, 1275 ਐਚ ਦੀ ਅਖਾਮ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਊਦ-ਉ-ਗੁਲ3 'ਤੇ ਸ਼ਰਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਸਵੈ-ਅਰਜਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਅਤਿਆ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜੋ ਵੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀ ਅਤਿਆ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤਾ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ। ਕੈਫੀਅਤਦਿਗਨੁਮ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀ ਜਾਗੀਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਫਿਰਮਾਨ ਮਿਤੀ 14ਵੀਂ ਅਜ਼ੂਰ, 1378 ਫਾਸਲੀ ਅਤੇ 1ਲਾ ਰਮਜ਼ਾਨ, 33 ਐਚ ਵੀ ਇਸ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਜਾਗੀਰ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੋਹਸਿਨ ਨੂੰ 1ਲਾ ਰਜਬ, 1296 ਐੱਚ. ਨਵਾਬ ਵਿਗੁਰ-ਉਲ-ਉਮਰਾ ਅਮੀਰ-ਏ-ਕਬੀਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਮਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਤੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਰ-ਖਰੀਦ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਦਾਰੁਲ ਮਹਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਅਤੇ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਖਪੇਟ ਅਤੇ ਰਾਯਦੁਰਗ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਹੈ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਐਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੁਥਾਵਿਲਿਕਾ ਬਾਦਰ ਤੋਂ ਹੀ। ਹਾਲ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਕੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 1343 ਤੋਂ 1348 ਐੱਫ. ਤੱਕ ਸੈਯਦ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.* ਹੇਠ ਸੀ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ. ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ 1956 ਵਿੱਚ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 545 ਮਿਤੀ 29-5-56 ਰਾਹੀਂ ਰਿਹਾਈ ਨਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

1. ਸਥਾਨ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਸਾਰੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਰਤੀ ਹੈ।

2. xxx xxx xxx।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 3: `ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ਿਜਰਾ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ-ਅਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ 1/3ਰਾ ਬਿਰਾਦਰੀ ਹਿੱਸਾ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤਮਾਸ਼ ਵਿਜ਼., ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਅਤੇ

ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਕਾਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੌਜ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਆ-ਸ਼ਰੀ ਅਨੁਸਾਰ (ਕਾਨੂੰਨੀ) ਹਿੱਸੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। **ਸਈਦਸ ਸ਼ਫੀਕਾ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਦਾਵੇਦਾਰ ਸੱਜਾਦਾ** ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਸਾਹਿਰਿਫ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੀਆ-ਓ-ਸੁਰਹਾਨ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ 2/3 ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਕਾਦਮਸ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਰੀਆ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 1358 ਐਫ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਇਨਾਮਸ ਐਕਟ 1954 ਦੇ ਅਧੀਨ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

xxx

xxx

xxx

32. ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 29.5.1956 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਨੰਬਰ 545 29.5.1956

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸਈਦ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ 1349ਐਫ ਵਿੱਚ ਸਰਫ ਖਾਸ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:-

1. ਮਾਨਕਿੰਦਾਹ ਪਿੰਡ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।
2. ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ ਪਿੰਡ ਪੱਛਮੀ ਤਾਲੁਕਾ
3. ਸ਼ੈਖਪੇਟ ਅਤੇ ਮੋਹਦ. ਨਗਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ।
4. ਬੀਦਰ ਤਾਲੁਕਾ ਦੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ।

5. ਕਲਾਬਗੋਰ ਤਾਲੁਕਾ ਦੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ।

6. ਮਕਤਾ ਅਸਪਸ਼ਟ (ਰਾਇਦੁਰਗ ਪਿੰਡ) ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਪੱਛਮੀ ਤਾਲੁਕਾ।

ਪਿੰਡ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਆਸਰਾਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ, ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਕਹਾਂਦੇ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਰਚਿਆਂ ਵੱਲ।

ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਮਾਮ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਜਾਂਚ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਜਾਦਾ ਸਈਦ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਸਈਦ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਪੁੱਤਰ।

ਸਈਦ ਨਦੀਮੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ, ਪੁੱਤਰ।

ਫਾਤਿਮੁਨੀਆ ਬੇਗਮ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਮਾਂ।

ਫਾਤਿਮਾ ਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮਾਂ।

ਮਹਾਬੂਬ ਸਾਹੇਦ ਬੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਧੀ।

ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਨਿਰਭਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਜਾਦ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਭਰਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਸੀ। ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਮਾਮ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਮਾਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਇਮਾਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਪੱਟਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਜਾਦਾ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਈਦ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਬਾਲਿਗ ਉਮਰ ਦੇ ਪਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ 23 ਸਾਲ ਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਮਾਮ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰਡਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ

ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਟਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਈਦ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ, ਭਾਣਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਦਾ ਖਰਚਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਕਦ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਇਮਾਮਾਂ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਉੱਲੇਖਿਤ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਾਰਡਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

33. ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਤਿਯਾਤਵਾਸ ਦਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਅਤਿਯਤ ਜਾਂਚ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਤਖਬ7 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਰਾਦਿਗ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਮਾਸ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਪੇਟ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮਾਸ਼8 ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਲਮ 8 ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਸਬੂਤਾਂ, ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਦਾਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮਸ਼ (ਗ੍ਰਾਂਟ) ਅਧੀਨ ਇਸ ਦਾਵੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 6 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਇਸ ਮੁੰਤਖਬ ਵਿੱਚ, ਜਗੀਰ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਤਾਜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਐਕਸਾਈਜ਼, ਦਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਰਹਿ., ਦੇ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸੁਲੂਸ-ਏ-ਸੁਲਤਾਨੀ (1/3ਰਾ 1/31/4) ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਯਦ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਜਾਦਾ ਵਜੋਂ 2/33/4 ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 1/31/3 ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੰਤਖਬ ਦੇ ਕਾਲਮ 4 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਬਰਾਦਰੀ (ਪਰਿਵਾਰ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੱਸੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਅਤੇ ਮਕਤਾ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਸ਼ੈਖਪੇਟ ਅਤੇ ਤੌਲਗਾ ਮੁਹੰਮਦ ਨਗਰ ਅਤੇ ਰੈਡੁਰਗ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰੋਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਥੇ ਮਦਦ ਮਸ਼ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਾਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਮੁੰਤਖਬ ਦੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਜਗੀਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਦਦ ਮਸ਼ ਨੂੰ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।"

ਐਸਡੀ/- 25-11-1358ਐਫਪੀ

34. ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਤਿਆਦ ਨੂੰ 24.09.1958 ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਚੂਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 14.11.1958 ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਾ ਰੱਖਣਯੋਗ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 666 ਦੀ 1959 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਅਤੇ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਦੇ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਰੈਡੁਰਗ, ਸ਼ੈਖਪੇਟ ਅਤੇ ਕੁਲੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਤਿਆਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰਖਰੀਦਮਕਥਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ ਜੋ ਮਦਦ ਮਸ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।"

ii) ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ

35. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ 1961 ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 17.12.1970 / 28.1.1971 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 259-263 ਵਾਲੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 262 ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਮਾਰਕਸ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ, ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਗੁਨੁਤਪੱਲੀ ਦੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਉਰਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਈਨ - ਆਰ.ਆਈ. ਨਰਸਿੰਹਾ।"

36. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 9.2.1989 ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ 5506 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 3165 ਵਰਗ ਗਜ਼; 1222 ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਖੂਹ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਨਕਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗ ਗਜ਼ ਖਾਨਕਾਹ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ 1069 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦਾ ਮਾਪ ਜ਼ਮੀਨ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਸਈਅਦ ਸਫੀਉੱਲਾ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਦੇ. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੰ: 3057, 3058 ਅਤੇ 3059. ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

37. ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 30.1.2005 ਨੂੰ ਸੀ ਕਿ ਸਈਅਦ ਸਫੀਉੱਲ੍ਹਾ ਹੁਸੈਨੀ, ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਤਵਾਲੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਲਿਖਿਆ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 1654 ਏਕੜ

ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਮਨੀਕੈਂਡਾ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਗਜ਼ਟ. ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਮੈਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਨੁਕੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ, ਇਹ ਦਾਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਡਰਗਾਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ‘ਡਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ-ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਪਿੰਡ, ਰਾਜੇਂਦਰਨਗਰ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਰਗਾਹ, ਖਾਨਕਾਹ, ਮਸਜਿਦ, ਘਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਏ.ਪੀ. ਗਜ਼ਟ ਨੰਬਰ 6-ਏ, ਮਿਤੀ 9 ਫਰਵਰੀ 1989 ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 3055, 3057, 3058 & 3059 ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮਾਲਕੀ ਹੇਠ ਹਨ।

ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਏ.ਪੀ. ਦੇ ਨਾਜ਼ਿਮ-ਐਯਾਤ ਵਲੋਂ ਫਾਈਲ ਨੰਬਰ 256 ਐਟੀਯਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1344 ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਮੁੰਤਖਬ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਨਕੋਂਡਾ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 1654 ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਲਸੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਡਰਗਾਹ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁੰਤਖਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਦਾਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ 80 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਣਿਆਂ ਤੋਂ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਇਮਾਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਡਰਗਾਹ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਰੋਤ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।”

38. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੰਚਾਰ ਨਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 3.3.2001 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇਖਣ ਲਗਭਗ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(6) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਸੰਚਾਰ ਦਿਨਾਂਕ 2.9.2005 ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਿੰਡ ਮਨਿਕੋਂਡਾ ਵਿੱਚ। ਨਾਜ਼ਿਮ-ਐਟੀਯਾਤ ਦੇ 31.5.1957 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਮਨਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਆਈਟਮਾਂ ਸਮੇਤ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਨੂੰ ਡਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

39. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਮੰਗੀ ਸੀ। 25.3.2005 ਨੂੰ ਸਾਲ 1950-

51 ਲਈ ਪਹਾਨੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2.9.2005 ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇਂਦਰਨਗਰ (ਐਮ) ਦੇ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ (ਵੀ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਦਰਗਾ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਨੂੰ ਏ.ਪੀ. ਗਜ਼ਟ ਨੰਬਰ 6-ਏ ਵਿੱਚ 09.02.1989 ਨੂੰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 3055, 3057, 3058 ਅਤੇ 3059 ਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈ ਵਕਫ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਪਟੀਸ਼ਨਰ/ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ (ਵੀ) ਵਿੱਚ 1654-24 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1249 ਦੇ ਸਨਦ ਅਨੁਸਾਰ। ਨਾਜ਼ਿਮ-ਏ-ਆਤਿਯਾਤ ਦੇ 31.05.1957 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਫ. ਨੰ. 2/56 ਇਨਾਮ, ਮੇਡਕ ਦੇ 1344 ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਰੈਵੇਨਿਊ ਆਈਟਮਾਂ ਸਮੇਤ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਗਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਤੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਲਦੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਤੁਹਾਡਾ ਵਫਾਦਾਰ,
ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ"
ਐਸਡੀ/- xxxxx

40. ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ 30.9.2005 ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿੰਗ ਜਿਸ ਨੇ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-

"ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਰਵੇਕਰ ਨੇ ਸਾਲ 1951 ਲਈ ਪੁਰਾਣੀ ਪਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਲ 1954-55 ਲਈ ਖਾਸਰਾਪਹਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ(ਵੀ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਡੀ. ਐਚ.ਜ਼ਟ. ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਉਕਤ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 23-05 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪੱਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਲੈਕਟਰ, ਆਰ.ਆਰ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਆਰ.ਆਰ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੈ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਵਕਫ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਵਕਫ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਸੈ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ

ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖੀ ਮਸੌਦਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੈ. ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਮਾਨਿਕੋਂਡਾ ਜਾਗੀਰ (ਬਨਾਮ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਸੰਗਾ ਰੈੱਡੀ (ਐਮ.ਐਲ.) ਵਿੱਚ ਮੇਡਕ ਡਿਸਟ. ਕੁਲੀਆ ਮੋਬਦ. ਨਗਰ (ਬਨਾਮ) ਵਿੱਚ ਗੋਲੋਕੋਂਡਾ (ਐਮ) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁਸੈਨਹਾਟ (ਬਨਾਮ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਰਵਿਸ ਇਨਾਮਲੈਂਡਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸਦ/-
ਈ.ਓ. 10.10.05

ਸੀ.ਈ.ਓ. 12.10.10

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਸੈ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਏ.ਪੀ., ਹੈਦ. ਨੇ ਆਪਣੀ 2ਰੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਗਜ਼ਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ – ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੈ. ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੈਦ. ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਛਪਾਈ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਦ/-
ਈ.ਓ. 7.11.05

ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੈ. ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 2ਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਨਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਡੰਡਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ।

ਪੀ.ਆਈ. ਮਸੌਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ

ਸਹੀ/-
ਸੀ.ਈ.ਓ. 9.11

ਈ.ਓ.
7.11.05

3) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਡੈਂਡਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, 8-12-05 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ।

ਸਹੀ/-
ਸੀ ਈ ਓ 10.12

xxxxxx

'ਸਤਵਾਰ' ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਸੀ. ਨੰ. ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਏ.ਸੀ. 1766-04 ਗਟਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਆਨ ਕਿਸਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਈ.ਓ.
4.1.06

ਸੁਪਟ.
5.1.05

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੇਕ ਬੋਰਡ

ਐਫ.ਐਨ.ਓ. ਐਮ1/69/ਪ੍ਰੋਟ/ਆਰ/04
ਮਿਤੀ 13.3.06

ਤੋਂ
ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਏ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵੇਕ ਬੋਰਡ
ਹੈਦਰਾਬਾਦ

ਨੂੰ
ਕਮਿਸ਼ਨਰ,
ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ,
ਚੰਚਲਗੁਡਾ,
ਹੈਦਰਾਬਾਦ।

ਸਰ,

ਵਿਸ਼ਾ: ਵਕਫ਼ਸ-ਆਰ.ਆਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਰਾਜੇਂਦਰਨਗਰ (ਮੁੰਸ਼ੀ) ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ (ਪਿੰਡ) ਦਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ-ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ-ਬੇਨਤੀ-ਰੈਗ।

ਹਵਾਲਾ: ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰ: 6-ਏ, ਮਿਤੀ 9-2-1989 ਪੰਨਾ ਨੰ. ਨੰਬਰ 3057, 3058 ਅਤੇ 3059 ਤਹਿਤ 262।

ਮੈਂ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6-ਏ, ਮਿਤੀ 9-2-1989 ਨੂੰ ਪੇਜ ਨੰਬਰ 262 ਹੇਠ ਐਸ.ਐਲ. ਨੰਬਰ 3057, 3058 ਅਤੇ 3059 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਐਨਕਲੋਜ਼ਰ: - ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ।

ਤੁਹਾਡਾ ਵਫਾਦਾਰ,

ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ

13.3,"

41. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਗਲਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਰੰਭਿਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

42. ਰਿਕਾਰਡਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜਿਥੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 468, 471, 420, 474, 475, 467 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮੂਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਕਤ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ "ਨਿਲ" ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਇਟਾਲਿਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਾਲਮ ਨੰ.

11 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੇਜ 4 ਉੱਤੇ "ਟਿੱਪਣੀਆਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 3-4 ਲਾਈਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ। "ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ" ਦਾ ਜਿਕਰ ਪੇਜ 2 ਉੱਤੇ ਕਾਲਮ "ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਰੁਪਏ 41046 16 ਪੈਸੇ ਤੋਂ" ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਪੇਜ 4 ਉੱਤੇ "ਟਿੱਪਣੀਆਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, "ਸੈਯਦ ਸਫੀਉੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ [ਅਸਪਸ਼ਟ] ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ 4.2.02 ਨੂੰ, ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਮਨਕਲ=ਜਾਗੀਰ ਮੌਜ਼ੀ ਗੁਤਾਲਾ ਕਿਲਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ"। ਪੇਜ 2 ਉੱਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਗੁੰਟੂਪੱਲੀ, ਕਿਲਾ ਮੋਹਦ. ਨਗਰ, ਗੋਲਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ" ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 1-10 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੱਥ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੇਜ 1 ਅਤੇ ਪੇਜ 2 ਉੱਤੇ ਕਾਲਮ ਨੰ. 11 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਈ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪੇਜ 4 ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ, ਸਫੇਦ ਦਰਾਵਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ 932 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਾਲਮ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ।

43. ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਫੇਦ ਦਰਾਵ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 468, 471, 420, 474, 475, 467 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੋਧਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

iii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੱਥ

44. 6.4.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 1 ਮਿਤੀ 03.10.1949 ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੇ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਤੰਬਰ, 1949 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨੀ (ਸਰਕਾਰ) ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1954 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। 6.4.2006 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਟਾਈਟਲ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬੱਦਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਓਵਰ-ਰਾਈਟਿੰਗ ਸੁਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਅਤੇ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੰਡਲ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਫਸਰ, ਸੇਰੀਲਿੰਗੰਪੱਲੀ ਅਤੇ ਮੰਡਲ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਅਲੀ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਸੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਮੋਕੁਆਦਮ ਜੰਗ ਨੂੰ 1 ਰਜਬ 1295 ਐੱਚ. (20.6.1879) ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਿਰਵੀ ਅਤੇ ਗਿਰਵੀਦਾਰ, ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ, ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਸੋਵਰੈਨ ਕੋਲ ਮੁੜ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ 1 ਰਬੀ II ਏ.ਐੱਚ. 1307 [15.10.1975] ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ:

"ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਫਰਮਾਨ

ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ 29ਵੀਂ ਸ਼ਾਬਾਨ 1333 ਏ.ਐਚ. ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ (ਜਾਗੀਰਾਂ), ਜੋ ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੋਹਸਿਨ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਹਨ (ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ), ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੱਜਾਦਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਹਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਕਮ (ਫ਼ਰਮਾਨ)

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸੱਜਾਦਾ ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੋਹਸਿਨ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1) ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੱਜਾਦਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸ਼ੇਅਰ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਲਈ ਦੇਖਭਾਲ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਰਕਮਾਂ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ।

2) ਜੇ ਇਮਾਮ ਜਾਂਚਾਂ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Sd/-
ਬੁੱਧਵਾਰ
1ਲਾ ਰਮਜ਼ਾਨ 1333 ਏ.ਐਚ."

45. ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ 1ਲਾ ਬਹਮਨ 1343 ਫ਼ਸਲੀ (4.12.1934) ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ, ਸੈਯਦ ਨਦੀਮੁੱਲਾਹ ਅਤੇ ਸਫੀਉਰੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨਾਬਾਲਗ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ 1349 ਫ਼ਸਲੀ (1940) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੈਯਦ ਨਦੀਮੁੱਲਾਹ ਫਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਫੀਉਰੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ਿਮ ਆਫ਼ਤਿਆਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

46. ਚੂੰਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 1958 ਦੇ ਮੁੰਤਖਬ ਬਾਰਡਰ ਨੰਬਰ 98 ਰਾਹੀਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਆਫ਼ਤਿਆਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਜਾਗੀਰ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਜਾਗੀਰ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਇਮਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਏ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਵਰਿਨ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਲੋਂ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ 15.8.1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਖਤਮ ਕਰਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, 1954 ਐਕਟ ਜਾਂ 1955 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ।

47. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਯਤਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਐਯਤਤ ਇਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮਿਟਾਏ ਗਏ ਜਾਗੀਰਾਂ/ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਦਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਯਤਤ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

48. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਦਰਗਾਹ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਰਾਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਯਤਤ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਜਾਤਪੱਲੀ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੂਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਨੂੰ ਹਜ਼ਰਤ ਸ਼ੈਖ ਬਾਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ 29.5.1956 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਕਿਓਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਜਾਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਗਾਹ ਦਰੂਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਧਾਰਕ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੇਵਾ ਖਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਸੀ। ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਿਰਫ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੀ ਸੀ।

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀਯ ਵਾਹਕ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

49. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਵੇ

ਰਿਪੋਰਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵੈਧ ਸਿਰਲੇਖ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਹੈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ. ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਖੜਾ, ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਸ ਕਦਮ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੱਧੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ।

50. ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 1ਲਾ ਰਮਜਾਨ 1333 ਏ.ਐਚ. (13.07.1915) ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਨੂੰ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਜਾਂ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਯਾਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 31.5.57 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਐਚ.ਈ.ਐਚ. ਦ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੱਲੋਂ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਪੁੱਤਰ ਸਫੀਉੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ 1ਲਾ ਰਮਜਾਨ 1333 ਫਸਲੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬੀ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤ ਖਿਦਮਤ ਵਜੋਂ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਜਾਂ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤੁਲ ਖਿਦਮਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਧਾਰਮਿਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ 1349 ਫਸਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਰੂਲਰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਿਰਫ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਟਾਈਟਲ ਹੋਲਡਰ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ।"

51. ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ 1954 ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵਕਫ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਵਕਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

52. ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ। ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਵਕਫ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਹੈ ਅਤੇ

ਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੇ ਗਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਨੂੰ ਓਧ-ਓ-ਗੁਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਫਤਿਹਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ। ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ।

53. ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1913 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਮੋ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 22.9.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਜੀ ਵਿਕਾਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈ.ਟੀ. ਪਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬੋਲੀਆਂ ਸੱਦੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਨਿਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 27.7.2005 ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 17.8.2005 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਜੀ ਅਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਮਾਰ ਹਿੱਲਜ਼ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੈਡ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 1999 ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

54. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4515 ਦੇ 2008 ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਤਕਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਰਾਜਸੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

55. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਲੀਨੀਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6148 ਦੇ 2008 ਅਤੇ 8212 ਦੇ 2007 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਪੱਤਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ।

4515 ਦੀ 2008 ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ:

"1. ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ), ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 1358ਐਫ ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾਗੀਰ (ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 1359ਐਫ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ?"

II. ਕੀ 06.04.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ?

III. ਕੀ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ?"

56. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਕਫ ਉਪਭੋਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਕਫ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤ ਕੱਢੇ:

"32. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(1) ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੱਬ ਅਤੇ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ"।

(2) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਪਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(3) ਜਦੋਂ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਗਵਰਨਰ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(4) ਸਮਰਪਣ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਸਥਾਨ, ਖਾਨਕਾਹ, ਦਰਗਾਹ, ਕਬਰਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ ਜੇ,

(5) ਇਮਾਮ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬੋਝਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਕਫ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(6) ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਨੁਦਾਨ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਖਾਨਕਾਹ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ,

ਵਕਫ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ।

(7) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ, ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਟਾ ਦੇਣਾ, ਇਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(8) ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਮਾਮ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਬੋਝਿਲ ਇਮਾਮ ਦਾ ਧਾਰਕ, ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮਦਾਰ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁੜ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

57. **ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:**

"35. ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਦਾਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ। ਜਾਗੀਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਬੀ) ਅਨੁਸਾਰ, ਨੈੱਟ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਵੰਡ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਨੁਦਾਨਕਰਤਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ 6 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨੈੱਟ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਵੰਡ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਿਤ ਸਿਦਾਂਤ **ਉਸ ਦਾ-ਸਵੈ-ਫੁਲਸਨ** ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅੱਧ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧਾ ਜਾਗੀਰਦਾਰ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ (ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ) ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 10(2) ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1950 ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਬੇਸਿਕ ਰਕਮ ਦਾ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ। ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਉੱਤੇ, **ਮਸ਼ਰੁਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ** ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਰਿਨ/ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮਾਨਣਾ ਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਵਰਿਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਹੋਵੇ (**ਆਰ. ਹਨੂਮਈਆ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ**, (2010) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 203 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ) ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

58.**ਹੋਰ ਵੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੁੰਤਖਬ ਜੋ ਕਿ 1294 ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੋਰਟ ਆਫ ਵਾਰਡਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 29.3.1956 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 31.1.1957 ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਮੁੰਤਖਬ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 26.11.1958, ਅਸਥਾਈ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 30.09.1952 ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 14.12.1961 ਦੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਫੈਸਲਾ**

ਕੀਤਾ:

"36. .....ਰਾਜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਸਮਰਪਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਪੇਕਸ਼ਾਕ੍ਰਿਤ ਹਾਲੀਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ-ਪੱਤਰ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਮੋ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ 25.1.2007, ਅਤੇ ਦੋ ਖ਼ਤ 4.5.2007 ਅਤੇ 12.6.2007 ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਤੋਂ, ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਨੇ ਵਕਫ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ (ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ), ਤਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।"

59. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਦਿਗਧ ਪਾਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਗੀਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਸਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ:

"38. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਗੀਰ ਨਿਯਮ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਕਟ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ, ਵਕਫਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਉਹ ਇਨਾਮ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਵਕਫ ਨੂੰ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਦਿਗਧ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੇਸਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਇੰਫਰਾ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ, ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਈ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

60. ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਧਾਰਾਵਾਂ 6, 7 ਅਤੇ 83 ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 40 ਅਤੇ 41 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਬਣਦੀਆਂ

ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਇਆ:

"44. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ ਅਧਿਆਇ II ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਸਿਰਫ 'ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ' ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ V (ਧਾਰਾਵਾਂ 36 ਤੋਂ 43) ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਕਫ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਕਫ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4(3) ਅਧੀਨ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਵਕਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਇਤਵ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ, ਵਕਫ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 40 ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ- **ਦੁਰੀ** ਧਾਰਾ। ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 40(3) ਅਧੀਨ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

61. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 6, 7 ਅਤੇ 83 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਕੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੈ।

62. ਤੀਜੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ, ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ, ਵਕਫ ਜਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ, ਸਿਰਫ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"73. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹਨ ਕਿ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਝਗੜੇ, ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾਵਾਂ 6, 7, 83 ਅਤੇ 85 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਧੀਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਏ.ਪੀ.ਐਲ.ਐਲ.ਸੀ. ਨੇ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ

ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।"

63. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ।

ਜੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਕ

64. **ਮਿਸਟਰ ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਜੋ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ**, ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰਕ ਚੁੱਕੇ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਬਾਹਰੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, 17 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 09.02.1989 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਸੂਚਨਾ ਨੇ ਵਕਫ ਦੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਮੋਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 1912-13 ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਐਲਾਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ 27.07.2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਖਿਲਾਫ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੂੰਕਿ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿੱਜੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਹੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ **ਬੋਨਾ-ਫਾਈਡ** ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਐਮ.ਪੀ. **ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਸੁਭਾਨ ਸ਼ਾਹ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਾਈ ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ** ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

65. ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 03.03.2001 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1) ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਕਤ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਣ ਯੋਗ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਦਲਾਅ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਾਅ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਹ ਖੜਾ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਸੂਚਨਾ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਹੈ।

66. ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਿਕੋਨਾਡਾ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਰੈਨ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੀ ਉਮਰ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਾਵਰੈਨ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਰੇ। ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਅਹਿਮਦ-ਉਲ-ਨਿਸਾਈ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

67. ਉਨਮੂਲਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਨੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨਮੂਲਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਉਨਮੂਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਮੁੱਲ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਨਿਯਮ 16 ਨੇ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਉਨਮੂਲਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 29.05.1956 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਿਕੋਨਾਡਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਉਨਮੂਲਨ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

68. ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਉਨਮੂਲਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਅਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਉਨਮੂਲਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਮਾਨਿਕੋਨਾਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਨਮੂਲਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੰਤਖਬ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਯਦ ਸਫੀਉੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਸਲੂ-ਸੁਲੂਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 2/3 ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1/3 ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਦਕਿ 1/3 ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਉਨਮੂਲਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਯਦ ਸਫੀਉੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 05.05.1959 ਦੇ ਇਨਾਮ ਰਾਹੀਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੱਧ. ਹੱਬੁਬੁਦੀਨ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਜੌਇੰਟ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨਮੂਲਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਨੇ ਅਤੀਅਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਅਧੀਨ ਵਾਰਸਾਈ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਤੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਅਤੀਅਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਟਾਈਟਲ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਾਰਸਾਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਕੇ.ਐਸ.ਬੀ. ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ2 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰ ਲੱਭਣ ਲਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ.ਐਸ.ਬੀ. ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ3 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ

'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

69. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 'ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਕਫ' ਦਾ ਤਰਕ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਜਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੇਸਟਿੰਗ ਕਾਰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਜਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਗੀਰਦਾਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਸੀਡ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

70. ਮਿਸਟਰ ਗਿਰੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋ ਇਲਾਵਾ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 2013 ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ 'ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ' ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੇ, ਰਾਜ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਸ਼ੀਦ ਮਲਿਕ ਬੇਗ ਬਨਾਮ ਫਰੀਦ ਪਿੰਡਾਰੀ & ਓਰਸ.4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਨੁਚਿਤਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਈ ਹੈ।

71. ਮਿਸਟਰ ਸੀ.ਐਸ ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਜੋ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਚਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗੌਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਅਤੇ ਐਡਲ. ਸੈਕੀ. ਟ੍ਰ ਦ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਅਕਲੂ ਸੁਭਾਸ਼ ਗਾਡੀਆ (ਸਮਗ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੇ.ਕੇ. ਕੋਚੁਨੀ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਰਾਜ, ਵਰਲਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆਫ ਟ੍ਰੇਡਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

72. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਹੈ: (1) ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, (2) ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਹੈ, (3) ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਇਰਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, (4) ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ 1912-13 ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ 2005 ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

73. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40(1) ਅਧੀਨ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੋ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜੋ ਕਰਨੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਦਾਂਤ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ (1) ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, (2) ਜੋ ਵਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗੀ, (3) ਕੋਈ ਜਾਂ ਦੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ (4) ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਹੋਵੇ। ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਸੂਦ ਅਹਮਦ ਖਾਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਫੈਸਲਾ ਏ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਪਾਯ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ।

74. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮਾਨਕੰਡਾ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਸਿਰਫ ਸੀਮਿਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਲਰਿਕਲ ਅਤੇ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਚਾਨਕ ਚੂਕ ਜਾਂ ਛੱਡ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 152 ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵੱਡੇ ਭੂ-ਖੰਡ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਬਲਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 1995 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਚਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੀ

ਨੇ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 32(2)(iv) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਨ) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਨ) ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ **ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਬਨਾਮ ਸੋਸ਼ਲ ਵੈਲਫੇਅਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ** ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

75. ਮਿਸ ਲੈਂਕੋ ਹਿੱਲਜ਼ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪਾਰਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 8.5.2012 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਦਰਵਘਾ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ 7.11.2010 ਅਤੇ 14.4.2011 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

76. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਏ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਧਾਰਾ 40 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ 1544 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਅਧੀਨ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

77. ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੇਵਲ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਅਧੀਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਮਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ।

78. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਬਾਧਾ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਰਮੇਸ਼ ਗੋਬਿੰਦਰਮ ਅਤੇ ਆਰਟਸ ਫੈਜ਼ਲ ਬੇਗਮ** ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟਿਫਿਕੇਸ਼ਨ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨੁੱਕਸਾਨਦੇਹ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹੈ।

79. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਦਧ□ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਾਰਗਰ ਉਪਾਯ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਸਾਹਨੀਆ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪ.4, ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ5 ਅਤੇ ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਅਨ੍.6 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

80. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਮਿਤੀ 5.6.1959 ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

81. ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਨੈਸ਼ਨਲ ਉਰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1654 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ 200 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ 18.03.1998 ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 23.07.1998 ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 71 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, 19 ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ, ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ 6 ਖੋਜ/ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 5000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਹੈ।

ਐੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

82. ਮਿਸਟਰ ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਏ. ਅਹਮਦੀ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਸੰਪਤੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 6, 7, 83, 85 ਅਤੇ 88 ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨਸਭਾ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਦੇਵਕੀ ਨੰਦਨ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਓਰਸ.7, ਹਰਿਆਣਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਪੱਛਮੀ

ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਅਵਮ. ਬਨਾਮ ਅਨੀਸ ਫਾਤਮਾ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਅਨਰ., ਪੰਜਾਬ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਹਰਿਕ; ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਅਮਰ. ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਜ਼ਫ਼ਰ; ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਿਦ ਵਲੀ ਬੇਗ ਬਨਾਮ ਫਰੀਦ ਪਿੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਓਰਸ.

83. ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੀਸ ਫਾਤਮਾ ਬੇਗਮ ਅਤੇ ਅਨਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਟਾਈਟਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਆਰ. ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਘੌਸ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

84. ਮੈਰਿਟਸ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਦੁਆਰਾ 31.5.1957 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ:

i. ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਛੂਟੀ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ii. ਦੂਜੇ ਤਾਲੁਕਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਨੂੰ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਅਧੀਨ। ਇਹ ਰਾਇ ਪਹਿਲੇ ਤਾਲੁਕਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

iii. ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਤਿਯਾ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ।

iv. ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਿੰਡ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

85. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 14.12.1961 ਨੂੰ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁਨਟਪੱਲੀ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਲ ਖਿਦਮਤ, ਜਾਂ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮਈ 29, 1956 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਾਰਡਸ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਯਤ ਕੋਰਟ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਿਦੀਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਕਫ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ

ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ"। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ **ਨਜ਼ੁਬ ਜ਼ੈਨ ਤਾਰ ਜੰਗ (ਜੋ ਕਿ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ) & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ & ਅਨਰ.**, ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬਾਨੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਨੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸੰਕੇਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਪਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਗਵਰਨਰ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਸਥਾਨ, ਖਾਨਕਾਹ, ਦਰਗਾਹ, ਕਬਰਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ ਜੇ ਸਮਰਪਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਵਕਫ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਕਫ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਵਕਫ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਟਾ ਦੇਣਾ ਇਸਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਨਾਮ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਇਨਾਮ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਇਨਾਮਦਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

86. **ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਆਰ. ਦੋਰਾਸਵਾਮੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਦ ਬੋਰਡ ਆਫ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਏ.ਪੀ. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰੈਪ. ਬਾਈ ਇਟਸ ਸੈਕਰੈਟਰੀ** ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਕਫ। ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਹੋਰ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ **ਸੈਯਦ ਅਲੀ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ & ਓਰਸ.**, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਖੋ ਦੇਵੇਗਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੋਹਕਦਾਸੰਡਰਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਮਾਨ ਐਂਬੀਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਮਾਨੀਕੋਂਡਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਲੀਆ ਸ਼ਾਹੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਉਰਸ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਲਈ ਖਰਚ ਉੱਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਮਰਪਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।

87. ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਸ਼ਰੂਤ ਉਲ ਖਿਦਮਤ ਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ 1964 ਵਿੱਚ ਸੋਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਐਯਤ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਗੇ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਂ ਦੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਲ ਗੁਲ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਉਰਸ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਰਸ, ਫੁੱਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 1954 ਅਤੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨਾਉਣਾ ਹੈ।

88. ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਗੁਜਰਿਆ ਹੈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਇਸ ਗਲਤ ਧਾਰਣਾ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦਾ। ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ) (ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਖਤਮੀ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1358F ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਸਨ, ਕੁਝ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਸਥਾਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨੀਕੋਂਡਾ ਜਾਗੀਰ ਅਸਥਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕੇਵਲ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ, ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਵ, ਚਾਹੇ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ, ਕੇਵਲ ਮੂਲ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਰਕਾਈਵਜ਼ ਤੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਤੀਜੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਬਿਨਾਂ, ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਧਾਰਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਭਲੇ ਹੀ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿਰਲੇਖ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੀ

ਵਕਫ ਭਾਵੇਂ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿਰਲੇਖ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਫਰਮਾਨ ਜਿਸ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

89. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਤਿਯਾ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਲਲੇਖਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਮੂਲ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਸਨ। ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹੋਰ, ਜੇਕਰ 31 ਮਈ, 1957 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ 5 ਪਿੰਡ ਮਸ਼ਰੂਤ ਜਾਂ ਜ਼ਰ-ਖਾਤੀਦ ਸਨ, ਭਾਵ, ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਅਰਜਿਤ ਜਾਇਦਾਦ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਤਿਯਾ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ। ਇਹ ਖੋਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ 14 ਦਸੰਬਰ, 1961 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਪੜਾਅਵਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤ ਖਿਲਿਕਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਤਿਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਤਿਯਾਤ ਇੰਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮਤਾ ਜੋੜੀ ਗਈ ਹੈ।

90. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਐਫ) ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਰੂਤ ਉਲ ਖਿਦਮਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਗਾਹ, ਅਗਰਹਾਰ, ਉਮਲੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟਿੰਗ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮਾਨਿਕੋ

ਹੋਰ ਵੀ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ ਮਿਤੀ ਜੂਨ 5, 1959 ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੰਬਰ 10 ਅਧੀਨ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦ, **ਜਾਗੀਰ**, **ਇਨਾਮ**, ਆਦਿ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਕਫ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

91. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 20 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਅਧੀਨ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਰਵੇ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਣਿਕੰਡਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਆਮ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਫ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕਪਾਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਫ) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ A. ਰਸ਼ੀਦ ਬਨਾਮ N.N. ਖਾਦਿਲ ਹਜ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਚ) ਅਧੀਨ "ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ" ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਨਿਰਣਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ। ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਬਨਾਮ ਹਿਊਜ਼ਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਇਹ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਕਫ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਮਰਪਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਉਹ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟ੍ਰੱਸਟ/ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਦਿਖਾਉਣ ਕਿ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 40 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (4) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਵ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਏ. 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. v. ਵਕਫ਼ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ. ਦਾ ਬੋਰਡ.52. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਤੋਂ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਏ 1995 ਐਕਟ ਦੇ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਇਰੱਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਰੈਂਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ 1995 ਐਕਟ ਦੇ 4 ਤੋਂ 6. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਰੈਟਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਧਾਰਾ 32(2)(n) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ 1995 ਐਕਟ ਦਾ 40(1)।

92. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟੀ.ਐਨ. ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਹਤੀਜਾ ਅੰਮਲ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਐਲ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਅਤੇ ਮਦਮੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸਈਦ ਜਲਾਲ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤੋਂ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਸਮਾਵਿਸ਼ਟ

ਪਰਿਆਰਟੇਰੀਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਤੋਂ 6 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 40(1) ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ।

ਐਕਟ ਦੇ 30 ਜਾਂ 40 ਅਧੀਨ। ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਸੀ।

a) ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ।
b) ਸਈਦ ਅਲੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ ਅਤੇ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ।
c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਅਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ਰੂਤ ਅਲੀਆ ਸ਼ਾਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ। ਇਹ ਅਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੁੰਤਖਬ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।
d) ਇਸ ਲਈ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਮਸਲ, ਰੂਟ ਉਲ ਖਿਦਮਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 1964 ਤੋਂ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
e) ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ, ਪਹਿਲੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:-

"ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਈਕੋਨੋਂਡਾ ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀ ਅਤੇ ਗੁੰਟਲਾਪੱਲੀ ਦੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਉਰਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ"

93. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ:

i. ਸ਼ਾਹੀ ਫਿਰਮਾਨ

ii. ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪਹਿਲੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ, ਦੂਜੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼।

iii. ਨਾਜ਼ਿਮ ਏ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ 31.5.1957 ਅਤੇ 24.09.1958 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ (ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ)

iv. ਰੈਵੇਨਿਊ ਬੋਰਡ ਦਾ 14.11.1959 ਦਾ ਆਦੇਸ਼

v. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 666 ਆਫ 1959 ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼

vi. ਨਾਜ਼ਿਮ ਏ ਅਤਿਯਾਤ ਦੁਆਰਾ 26.11.1958 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਮੁੰਤਖਬ ਨੰਬਰ 98

vii. ਪਹਿਲੀ ਸਰਵੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਕਿਨੋਕਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

94. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇੱਥੇ ਰਾਜ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਮਾਈਨੋਰਿਟੀਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ **ਮੁੱਖ ਸੰਰਕਸ਼ਕ ਜੰਗਲਾਤ, ਸਰਕਾਰ ਆਫ ਐ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਕਲੈਕਟਰ & ਓਰਸ.**, ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿੱਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ। ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

95. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਗਿਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 2007 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 83 ਅਧੀਨ 1995 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

96. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 8 ਮਈ, 2012 ਅਤੇ 26 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ **ਕੇ.ਬੀ. ਰਾਮਚੰਦਰ ਰਾਜੇ ਉਰਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਕਰਨਾਟਕ & ਓਰਸ.**, ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਮਾਨਿਆ ਰਾਹਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 1226 ਏਕੜ ਅਤੇ 29 ਗੁੰਟਾਸ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਲਾਟੀਆਂ ਨੇ 818 ਏਕੜ ਅਤੇ 9 ਗੁੰਟਾਸ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 428 ਏਕੜ ਅਤੇ 3 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਜੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਵਕਫ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜੋ ਕੁੱਲ ਖਾਲੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਉਹ 836 ਏਕੜ ਅਤੇ 23 ਗੁੰਟਾਸ ਬਣਦਾ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ।

97. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸੱਦੇ ਸੰਬੰਧੀ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

98. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਮਸ਼ਰੂਤ ਉਲ ਖਿਦਮਤ' ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 447 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇਣਾ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗ੍ਰਾਂਟ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇੱਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਸੀ।

99. ਦਰਗਾਹ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 1204 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ 450 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਜੇ ਵੀ ਛੁਹਾਈ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ। ਫਰਮ ਨੇ 1ਲਾ ਰਮਜ਼ਾਨ*, 1333 ਏ.ਐਚ. (ਜੁਲਾਈ 13, 1915) ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੇ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ, ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਮ ਅਤੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਕਤ ਮੁੱਦਾ ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈ ਗਈ ਮੁੰਤਖਬ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਵੰਬਰ 26, 1958 ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਤਾਜ ਗ੍ਰਾਂਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਸਾਈਜ਼, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ। ਕਾਲਮ 6 ਅਤੇ 7 ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 1898 ਏਕੜ ਅਤੇ 18 ਗੁੰਥਾਸ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਸੁਲਕ-ਏ-ਸੁਸਿਆਨ' ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀਸ ਸਜਾਦਾ ਨੂੰ 2/3ਰਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 1/3ਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਇਨਪੁਟ ਸੀ।

ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਕਫ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨਾਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਰਾਏ-ਮੁਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜੋ ਵਿਰਾਸਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਹੈ। ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ (ਕ) ਸਨਾਦੀ ਇਨਾਮ ਅਤੇ (ਖ) ਗਾਓਨਿਨਭਾਟ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਨਾਦੀ ਇਨਾਮ ਇਕ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ ਜੋ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਸੂਲੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਾਓਨਿਨਭਾਟ ਇਨਾਮ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜੋ ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਕਿਰਾਏ-ਮੁਕਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਗ੍ਰਾਂਟ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਕਫ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਗੀਰ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ, ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ, ਕਰੌਨ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਗੀਰ, ਛੋਟੀ ਜਾਗੀਰ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 5.6.1959 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਅਵਾਰਡ ਅਸਥਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸਵ ਦਾ 90% ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਕਫ ਇਕ ਟਰੱਸਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਟਰੱਸਟੀ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿਰਲੇਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਕਫ ਇਕ ਕਰਾਰ ਜਾਂ ਐਲਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

100. ਮਿਸਟਰ ਨਕੁਲ ਦੇਵਾਨ ਨੇ ਇਲਾਵਾ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ, ਅਰਗੂਮੈਂਟੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

101. ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੁਭਾਵ 'ਤੇ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰਿਟ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਹਨ

ਤਥਾਕਥਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਅਵਿਯਤ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਫੈਸਲਾ ਜੋ 31 ਮਈ 1957 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

102. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸਰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗੀ। ਮੁੰਤਖਬ ਨੰਬਰ 98 ਵਿੱਚ, ਜੋ 1958 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਨੇ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਨੂੰ ਤਾਜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ। ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੱਤ ਮੁੱਦੇ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

103. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵਰਲਪੂਲ

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆਫ ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕਸ, ਮੁੰਬਈ & ਓਰਸ., ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਵਰਤਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫੋਰਮ ਅੱਗੇ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ **ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਛਬੀਲ ਦਾਸ**

ਅਗਰਵਾਲ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। **ਵਰਲਪੂਲ** ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੋਰਮ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਸੀ।

ਆਈ ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ

104. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਰਾਜੀਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਨਕੁਲ ਦੇਵਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਸ

(1) ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਸੀ?

(2) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ?

(3) ਕੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਅਗੇ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ

ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

(4) ਕੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚਨਾ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ?

(5) ਕੀ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਤਿਆਤ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਲਈ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(6) ਕੀ ਅਤਿਆਤ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਅਨੁਦਾਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ?

(7) ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਭਾਵੇਂ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਜਾਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੇਸਟ ਹੋਈ ਹੋਵੇ?

(8) ਕੀ, ਜੇਕਰ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਲੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ?"

1. ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਸੀ?

105. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 25378 ਦੀ 2007 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਮਸਰੂਥ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਉਲਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ

ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਖਿਲਾਫ ਨਤੀਜਾ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਅੱਗੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਸਮਕਾਲੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਹਿਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ।ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਜਨਰਲ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਪੈਰਾ 35-38)। ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਭਾਵੇਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਣ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ।

106. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਇਕ ਤਰਕ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਾਰਗਰ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਟ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੰਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਪੈਰਾ 85 ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ।

107 .ਵਿੱਚ ਕੇ.ਕੇ. ਕੋਚੁਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਚਿਤ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਦਾ ਸਿਰਫ ਅਸਤਿਤਵ ਹੀ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਲੰਘਣ - ਅਸਲ ਜਾਂ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 19(1)(ਐਫ) ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 31(1) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"12. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਰਿੱਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿੱਟ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ, ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਧਾਰਣ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।"

108. ਰਸ਼ੀਦ ਰਿਦਾ ਬੇਗ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਅਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉੱਥੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਮਾ ਫਾਤਮਾ ਬੇਗਮ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਓਬਿਟਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਏ.ਪੀ. &

Ovs. V.M.R. ਅੱਪਾਰਾਓ ਅਤੇ ਅਨੁ.*6 ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ “ਓਬਿਟਰ ਡਿਕਟਮ” ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰੇਸ਼ੋ ਦੀਸਿਡੈਂਡੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਓਬਿਟਰ ਦਾ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਟਿੱਪਣੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਓਬਿਟਰ ਦਾ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫੀ ਭਾਰ ਹੈ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

109. ਟੀ.ਆਰ. ਵਰਮਾ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 311(2) ਅਧੀਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਰਾਹਤਾਂਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ

ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਜੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਹੋਰ, ਗੌਸ ਮੁਹੰਮਦ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆਹੁਕਮ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਤਥਾਕਥਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

110. ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਸਿੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਦਾਲਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ, ਇੰਟਰ

ਅਲੀਆ, ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਕਾਰਗਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਗਲਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਜਟਿਲ ਸਵਾਲ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

111. ਅਲਕਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਗਾਡੀਆ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਤੇ 32 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੁਝ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ, ਹੋਰ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ।

112. ਵਰਲਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਟਰੇਡਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਟਰੇਡ ਅਤੇ ਮਰਚੈਂਡਾਈਜ਼ ਮਾਰਕਸ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 56(4) ਅਧੀਨ ਟਰੇਡਮਾਰਕ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“14. ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੇਰਕ ਰਿਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੂਰਨ ਸੁਆਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਹੇਬੀਅਸ ਕੋਰਪਸ, ਮੈਂਡੇਮਸ, ਪ੍ਰੋਹਿਬਿਸ਼ਨ, ਕੁਓ ਵਾਰੰਟੋ ਅਤੇ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਰਿਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ

ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ "ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼" ਲਈ ਵੀ।

15. ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਪਰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੜਚਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਕੇਸ-ਲਾਅ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਧੀਕ ਭੰਵਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਯੁੱਗ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ।"

20. ਬਹੁਤ ਪਾਣੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲ ਹੇਠੋਂ ਬਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ੰਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਜੋ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ, ... ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਪਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਰਿਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।"

113 .**ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਦੇਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਵਰਲਪੂਲ** ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਟਰੇਡਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

114. **ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਾਮ** ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ-ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂਤਰਣ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਸਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਰਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

115. **ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂਭਾਈ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਮੁਲਜੀਭਾਈ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਨੰਦਲਾਲ ਖੋਡੀਦਾਸ ਬਾਰੋਟ ਅਤੇ ਹੋਰ 61, ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਖੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ**

ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਹਤ, ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 226, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ. ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"..... ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਹਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਸੌਂਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੱਥ ਦੇ ਜਟਿਲ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਲਿਆਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ .....

116. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁੱਡਜ਼ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 2017 ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"25. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ "ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਨਿਯਮ" ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਲਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ [ਵਰਲਪੂਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, (1998) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1], ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ pp. 9-10, 14-15)

"....."

27. ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹਨ ਕਿ:

27.1. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

27.3. ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਉਦੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ: (ਅ) ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III

ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; (ਬ) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ; (ਸੀ) ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਹੈ; ਜਾਂ (ਡੀ) ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

27.4. ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਰਗਰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

27.5. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਖੁਦ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਯ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਮਾਂਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯਾਂ ਦੀ ਥੱਕਾਵਟ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨੀਤੀ, ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

27.6. ਜਿਥੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਹਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ, ਜੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਇਸ ਦੀ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

117. **ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਾਨ ਦੀ ਛਬੀਲ ਦਾਸ ਅਗਰਵਾਲ** 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਮੁੜ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚਾਂ ਨੇ ਕੇ.ਐਸ. ਰਾਸ਼ਿਦ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ [AIR 1954 ਐਸ.ਸੀ 207], ਸੰਗਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ [AIR 1955 ਐਸ.ਸੀ 425], ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਆਰ. ਵਰਮਾ [AIR 1957 ਐਸ.ਸੀ 882], ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂਹ [AIR 1958 ਐਸ.ਸੀ 86] ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਵੇਂਕਟਰਾਮਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ (ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਰਾਜ [AIR 1966 ਐਸ.ਸੀ 1089] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰਿਟ ਦਾ ਉਪਾਯ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ, ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ...”

118. ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਟੈਕਸ ਦੀ ਅਸੈਸਮੈਂਟ/ਰੀਅਸੈਸਮੈਂਟ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਅਤੇ

ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਾਯ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰਸਮੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰਾਹਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਿਟ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ।

119. ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂਹੀ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਫਰਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਸਵਾਲ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

2. ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ?

120. ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ 1912-13 ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਵਰਨ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤਾ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਰਾਜ" ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੇਟ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਬੋਰਡ, ਜੈਪੁਰ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ & ਓਰਸ** ਵਿੱਚ "ਫੈਸਲਾ" ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ "ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ" ਦਾ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਰਪਿਤ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

121. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਥਾਰਟੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਹੈ, ਨੂੰ "ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੀਰਜ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ,"*** ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ "ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਤਪਾਦਨ ਮੰਡੀ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1964" ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਤਪਾਦ ਮਾਰਕੀਟ ਬੋਰਡ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਹੈ।

122. ਚੂੰਕਿ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਦ੍ਵਾਰਕਾਦਾਸ ਮਾਰਫਤੀਆ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਨਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟ੍ਰਸਟੀਜ਼ ਆਫ ਦ ਪੋਰਟ ਆਫ ਬੰਬਈ"**** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

“25. ਇਸ ਲਈ, ਮਿਸਟਰ ਚਿਨਾਈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪੋਰਟ ਟ੍ਰੱਸਟ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ/ਗਤੀਵਿਧੀ ਜੋ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ..... ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਲੋਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਸਕੋਰਟਸ ਕੇਸ [(1986) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 264 : 1985 ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 909] ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 101 ਅਤੇ 102 ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।”

123. ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਲੇਖਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਕੁਮਾਰੀ) ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ.66 ਦਾ ਰਾਜ , ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਖੇਧੀ। ਹਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"35. ਹੁਣ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ, ਜੀਵਿਤ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਕਾਰ ਹੈ ....." ਹਰ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੂਲ ਟੈਸਟ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਪੈਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਠੇਕੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"।

124. **ਐਮ.ਜੇ. ਸਿਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ**, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਸਰਬੋਚਚ ਨਿਆਂ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ; ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:-

"31. ਇਹ ਸੁਥਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਜਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਹਿੱਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਖੇਡ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਉਚਿਤ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ; ਨਾ-ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਚੰਗੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਰਾਜ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਵਿਵੇਕ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਉਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਡੀ ਅਲਟੇਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ....."

125. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ, ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਐਲਾਨਿਆ।

126.ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਅਲਪਸੰਖਿਅਕ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ, ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਤੇਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਸੈਂਟਰਲ ਐਕਸਾਈਜ1 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

127. **ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ2 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਇਲ ਅਤੇ ਨੈਚੁਰਲ ਗੈਸ ਕਮਿਸ਼ਨ** ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਨੀਯ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਰਾਜਸਵ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੀ

ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣਾ ਹੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, **ਮੁੱਖ ਵਨ ਸੰਰਕਸ਼ਕ** ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ।

128. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜਸਵ ਅਤੇ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਭਾਗੀ ਸੰਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ। 25.1.2007, 4.5.2007 ਨੂੰ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਸੰਚਾਰ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਾਕੀ/ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਅਣ-ਵਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ ਜਦਕਿ 12.6.2007 ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜਸਵ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਜਾਂ ਵੇਚਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਾਊ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਖਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ।

(3) ਕੀ ਰਾਜ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਯਾਤ ਅਗੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

129. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਰਾਜ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਾਤਾ। ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸੀਮਤ ਲਈ ਸੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼।

130. ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉੱਪਰ, ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰੱਟਾ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਸੀ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ 13.03.2006 ਨੂੰ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸ ਲਈ, ਦ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸੀ ਇਕੱਲੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ।

131. ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਰੱਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਇਸ

ਲਈ, ਰਾਜ ਚਾਲੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦੇਸ਼, ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 81 ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 114 (ਈ)। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਹਨ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਕੈਨ ਅਤੇ ਕੰਟੇਨਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ70 , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਗਜ਼ਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰ. ਗਜ਼ਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 4, ਭਾਗ III ਫੁਟਕਲ ਲਈ ਹੈ ਸੂਚਨਾਵਾਂ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਸਮੇਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਗ IV ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟਿਸ। ਸਮਾਨ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:- "8. ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(39) ਅਧੀਨ, "ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਗਜ਼ਟ" ਜਾਂ "ਗਜ਼ਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਜ਼ਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਗਜ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਗਜ਼ਟ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਸਰਕਾਰੀ ਜਰਨਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਨੋਟਿਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਆਂ, ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲੋਸਰੀ (1983 ਐਡੀਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ "ਇੱਕ ਆਫੀਸ਼ੀਅਲ ਅਖਬਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸਾਂ, ਡਿਸਪੈਚਾਂ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

xxx

20. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 81 ਅਧੀਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਰ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਮਿਸਾਲ (ਈ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਖੰਡਨਯੋਗ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਗਜ਼ਟ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਕਲਾਜ਼ ਐਕਟ, 1897 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਾਂ।

132. ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1954 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਤੇ 1995 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਤਰਫੋਂ

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਾਂਗ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(4) ਕੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚਨਾ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ?

133. ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਕੀਫ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ, ਤਾਂ ਉਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

134. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਚ) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਅਤੇ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਚ) ਦੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਹੈ।

135. ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਰ.ਏ. ਰਾਸ਼ੀਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਯਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"10. ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 32 ਦਾ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਭੇਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 32 ਜ਼ਰੂਰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32(2) ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸਮਝਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਤਰਕ ਦਾ ਇਸ ਲਈ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਖਿਲਾਫ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

xxx xxx xxx

12. ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਕਫ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ 32(1) ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਧਾਰਾ 32(2)(ਸੀ) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

136. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਕਫ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

137. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਾਈ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਯੂਜ ਅਲੀ ਮਿਤਰਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 31.7.1926 ਨੂੰ ਨਿਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ ਖਾਲੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਇਕ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਝਲਕ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ 31.07.1926 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਮੁਹੰਮਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"54. ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ। ਧਾਰਾ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸਥਾਰਤ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ/ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ।

xxx xxx xxx

58. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1926 ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ

ਕਸਬਤ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਮੁਹੰਮਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਸੀ।

xxx xxx xxx

63. ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 40 ਦੀ ਸਖਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 40 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ 1926 ਦੀ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਰਜੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਹੀ ਗਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸਲਾਮੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ 1926 ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸੰਸਥਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਏਜੰਟਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

64. ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਸਹੀ ਸੀ।"

138. ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਰਸਰੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਦੇ ਤਰਕ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

139. ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ,

ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

140. **ਇਹ ਪਰਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਬਨਾਮ ਇਸ** ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“25. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਹ ਮੰਨਣ

ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

27. ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।"

141. ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਬੰਬਈ ਦਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਨਾਮ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਐਸ. ਅਡਵਾਨੀ & ਓਰਸ., ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਕਾਲੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜੇਕਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"173. ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕਤਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਕਾਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ:

(i) .....

(ii) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਧਾਰਣ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।

174. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਿਰਣਾਯਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ।"

142. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ & ਓਰਸ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਆਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਪਰੀਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇ ਜਵਾਬ ਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"9 ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੋਲ ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਗੁਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸੂਬੇ ਬਨਾਮ ਖੁਸ਼ਾਲਦਾਸ ਐਸ. ਅਡਵਾਨੀ [ਏਅਰ 1950 ਐਸਸੀ 222 : 1950 ਐਸਸੀਆਰ 621] ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰਖਣ ਲਈ ਟੈਸਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਟਕਿਨ, ਐਲ.ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ ਆਰ. ਵੀ. ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਸਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ [(1924) 1 ਕੇਬੀ 171 : 130 ਐਲਟੀ 164] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਗਜ਼ ਬੈਂਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਰ. ਵੀ. ਲੰਡਨ ਕਾਉਂਟੀ ਕੌਂਸਲ [(1931) 2 ਕੇਬੀ 215 : 144 ਐਲਟੀ 464] ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।" ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਰਾਦੇਸ਼ੀਮਾਖਰੇ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. [ਏਅਰ 1959 ਐਸਸੀ 107 : (1959) 1 ਐਮਐਲਜੇ 5 (ਐਸਸੀ)] ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰਧ-ਨਿਆਯਿਕ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ (1) ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (2) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ (3) ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਇੱਕ ਰਿਟ ਆਫ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਯਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਯਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਅਸਲ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਟਕਿਨ, ਐਲ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਸ਼ਰਤ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, 3ਜੀ ਐਡੀ., ਵੌਲ. II ਦੇ ਪੈਰਾ 114 ਅਤੇ 115 ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੰਨਾ

55-58 ਤੇ ਅਤੇ ਆਰ. ਬਨਾਮ ਮੈਨਚੈਸਟਰ ਲੀਗਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ (1952) 2 ਕਿ .ਬੀ. 413 : (1952) 1 ਸਭ ਈ.ਆਰ. 480 ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਦੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਵੌਲ. II ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 115 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 57 ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਹੁਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿ ਕੀ ਨਿਆਯਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਯਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸਾਲਦਾਸ ਐਸ. ਅਡਵਾਨੀ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 222 : 1950 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621) ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 725 ਤੇ (ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.) : (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਪੰਨਾ 260 ਉੱਤੇ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਾਰਮੂਲੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ"।

143. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਏਸੋਸੀਏਟਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"47. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(ਅ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਰੁਝਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

xxx

(ਦ) ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਿਆਇਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਮਨਮਾਨੇ ਵਰਤਾਰੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਰੋਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

xxx

(ਫ) ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਨਿਰਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਆਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।"

144. 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਏਹਕਮ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਵਲੀਉੱਲਾ ਮਸਜਿਦ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ

ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"10. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕੰਮ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਫੈਸਲਾ **ਪੁਥੇਨਕੋਇਲੀਅਮ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮਾਨ**, (2011) 3 ਕੇ.ਐਲ.ਟੀ (ਐੱਸ.ਐੱਨ.) 155)). ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲਿਸ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਂਗੇ।"

145. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਕਫ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ "ਇੱਕ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ।" ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਨ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਢੰਗ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 40 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕਪਾਸ਼ਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰਣਯੁਕਤ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

146. ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 32(2)(ਐਨ) ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋ ਕਾਰਕਾਂ ਨੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਆਯਾਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ। ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

147. ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ 1995 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40(1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਇਰੱਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 1995 ਐਕਟ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ 1995 ਐਕਟ।

148. 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40(3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧੀਨ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ. ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਡੀਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ. ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਨੂੰਨ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ. ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਭਰੋਸਾ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

(5) ਕੀ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਅਤੀਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਿਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ 1995 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ?

149. 13.03.2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਵਿਭਿੰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸੂਚਨਾ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ

5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਕੋਲ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 105 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ **ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬੂ ਵਰਗੀਸ ਬਨਾਮ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ**:

"31. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਦਾਂਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਕਿਸੇ ਸਟੈਚਿਊਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰਜ ਉਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਟੇਲਰ ਬਨਾਮ ਟੇਲਰ, (1875) 1 ਚ ਡੀ426 **ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਰਡ ਰੋਚ ਨੇ ਨਾਜ਼ੀਰ ਅਹਮਦ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਐਮਪਰਰ**, 63 ਇੰਡ ਐਪ 372 ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਕਿਹਾ :

"ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ।"

32. **ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਵਿੰਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼**, 1954 **ਐਸਸੀਆਰ** 1098 **ਅਤੇ** ਫਿਰ ਦੀਪ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਰਾਜਸਥਾਨ, (1962) 1 ਐਸਸੀਆਰ 662 ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। **ਇਹ ਕੇਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸਟੇਟ ਆਫ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਸਿੰਘਾਰਾਸਿੰਘ**, ਏਆਈਆਰ 1964 **ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ** 358 **ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ੀਰ ਅਹਮਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਨੂੰ**ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਿਦਾਂਤ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

150. **ਏ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸੀਆਈਟੀ ਬਨਾਮ ਅੰਜੁਮ ਐਮ.ਐਚ. ਘਸਵਾਲਾ** ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੜ ਦੋਹਰਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਟੈਚਿਊਟ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"27. ਫਿਰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 119 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹੁਕਮਾਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਹੁਕਮ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 245ਡੀ ਅਧੀਨ

ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਟੈਚਿਊਟ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਟੈਚਿਊਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੂੰਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 119(2)(ਏ) ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਢਿੱਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਧਾਰਾ 119(2) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

151. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਰੀਪੁਲ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

152. ਹੁਣ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੋਰਡ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 17 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਭਾਵ, 9.2.1989। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਵਾਇਦ ਸਈਦ ਸੇਫੁਲਾਲ ਹੁਸੈਨੀ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਲੋਂ 30.1.2005 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੁਤਵੱਲੀ 1989 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ 17 ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਚਾਈ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

153. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ "ਇਰਾਟਾ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ। "ਇਰਾਟਾ" ਇੱਕ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਮੂਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਛਪਾਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਵਤੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.* ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"20. ਸ਼ਬਦ 'ਐਰਾਟਮ (ਫਰਾਂਸੀਸੀ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਛਪਾਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ; ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨੋਟ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਗਈ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ।

21. "ਇਰਾਟਾ" ਸ਼ਬਦ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ 'ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਛਪਾਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਕਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕੋਰੀਜੈਂਡਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

xxx

23. ਜਸਟਿਸ ਐਲ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਜੁਮਦਾਰ ਦੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 552, ਵਿੱਚ, ਅਸਾਮ ਰਾਜੀਵ ਉਤਕੋਗ ਕਰਨੀ ਸੰਘਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਸਾਮ, (1996) ਗੌ. ਏ. ਐਲ.ਆਰ. 236, (ਪੰਨਾ 241 ਤੇ), ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪਾਸੇਜ ਨੂੰ ਉਦ੍ਧ੍ਰਤ ਕਰਦਿਆਂ "ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:—

"ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਲਈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।"

24. ਸ਼ਬਦ "ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ" ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ, ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਡਨਲਪ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ, (1994) 92 ਐਸ.ਟੀ.ਸੀ. 571, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੂਲ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇਗਾ।

25. ਪਿਨਾਰੋ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 765 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2000 ਐਸ.ਸੀ. 2532, ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਜਾਂ 'ਹੋਰ ਕੋਰੀਜੈਂਡਾ' ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਕੇਵਲ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕਲ/ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

154. ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੀ ਹੈ। ਐਰਾਟਾ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਅਤੇ ਕਲਰਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਹੀ ਸਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1989 ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ 5506 ਵਰਗ ਯਾਰਡ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁੰਟਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਲਰਕੀ ਜਾਂ ਅੰਕਗਣਿਤੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 3(2)(ਐਨ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਧਾਰਾ 40 ਜਾਂ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

155. ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

156. ਸਵਾਲ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਗੀਰ ਪਿੰਡ ਮਾਨਕੋਂਡਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

157. ਇਨਕੁਆਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੀਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਬਾਰੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤੂਰ-ਉਲ-ਅਮਾਲ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੀਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ 1338 ਫਾਸਲੀ (1928 ਈ.) ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰ. 10। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ 1332 ਫਾਸਲੀ (19.03.1923) ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰਬਰ 19 ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੀਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ। 1338 ਫਾਸਲੀ (1928 ਈ.) ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੰ: 10 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ | ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

158. ਇੰਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਇੱਕ ਖਾਸ ਐਕਟ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰਾਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹੈ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਮੁੱਖ ਹੈ। ਅਤਿਯਤ ਕੋਰਟਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਇੰਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2 ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ, ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਕਸ਼ਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਦਸਤੂਰ-ਉਲ-ਅਮਲ ਇਨਾਮਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 3 ਇੰਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਸਕਸ਼ਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਾਰਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੜਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ। ਧਾਰਾ 3-ਏ ਅਧੀਨ, ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ

ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 2(1)(b)(i) ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੜਤਾਲਾਂ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

159. ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮਸ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੜਤਾਲ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੇ।ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੇ। ਧਾਰਾ 13 ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

160. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 18.9.1948 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਟਰੀ ਗਵਰਨਰ, ਚੀਫ ਸਿਵਲ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਜਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਮਿਨਿਸਟਰ ਵੱਲੋਂ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵੈਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

161. **ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰੈੱਡੀ** ਵਿੱਚ, ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਵਰੈਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਦੇ **ਫਰਮਾਨ** ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੜਤਾਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਵ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। 29.5.1956 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੜਤਾਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"12. .....ਭਾਵੇਂ, ਮਿਸਟਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ ਉੱਤੇ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਫਿਰਮਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਫਿਰਮਾਨ ਅਤਿਯਾਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜੇਕਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਫਿਰਮਾਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਕਿਉਂ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹਨ।

ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਫਿਰਮਾਨ ਦੇ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫਿਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਸਰਦਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਯੋਗ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

162. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਵਲ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਆਦਿ ਹੀ ਹੈ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਦੇਸ਼ 31.5.1957 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਇਸਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੇ ਬ੍ਰਿਆਰਦਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮਾਸ਼ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜਾਂ ਮਦਦ ਮਾਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

163. ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਸੱਜਾਦਾ ਦੇ ਆਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 10(2)(f) ਅਨੁਸਾਰ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਮੋਟੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 90% ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੇਵਲ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਮੋਟੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ 90% ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਤਿਯਾਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ੀ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(7) ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਨਾਮਸ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ?

164. ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਵਰਨ ਨੇ 1ਲਾ ਰਮਜ਼ਾਨ, 1333 ਹਿਜਰੀ

ਅਰਥਾਤ 13.07.1915 ਨੂੰ ਸੱਜਾਦਾ ਨੂੰ ਮੋਰਟਗੇਜੀ ਹੁਸੈਨ ਬਿਨ ਮੁਕੱਦਮ ਜੰਗ ਨੂੰ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਜਸੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਵਰਨ ਨੇ 1249 ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਇਤਰ ਖਰਚੇ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਜਾਗੀਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 29.5.1956 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੇ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਸਨਦ ਸੇਵਾ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 3 ਅਧੀਨ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਯਦ ਸੈਫੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਸੱਜਾਦਾ ਵਜੋਂ ਸੁਲਾ-ਏ-ਸੁਲਸਨ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ 2/3ਰਡ ਹਿੱਸਾ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮਸ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ 1/3ਰਡ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਨਾਕਿਬ ਨੰਬਰ 98 ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

165. ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਅਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ 1923 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਤੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਵਰਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਨੂੰ 1956 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਦੋਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਅਧੀਨ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਅਤੀਅਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੁਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਅਤੀਅਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਤੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੀਅਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(8) ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤਾਂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਇਨਾਮਸ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ?

166. ਸੈਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ ਮੁਹੰਮਦਨ ਲਾਅ (ਅਸਲ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ) ਵਿੱਚ, ਜਾਗੀਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਵਰਨ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬੈਤ-ਉਲ-ਮਾਲ ਤੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ 2ਜੀ, ਜਿੱਥੇ

ਕੇਵਲ ਉਪਜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰ ਤਾਜ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।"

167. ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵਿਦਿਆ ਵਰੁਥੀ ਤੀਰਥਾ ਬਨਾਮ ਬਾਲੁਸਾਮੀ ਅਯਿਆਰ ਜਾਂ ਓਰਸ., ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕਫ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨੁਦਾਨ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬਾਰੀਕ ਫਰਕ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"15. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਇੱਕ ਤੋਹਫੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਹ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਹੰਮਦਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ, ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕਫ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

16. ਪਰ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਉਤਪਤੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ: ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਕਰਨਾ।" ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਲਹਿਜ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੋਸ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਕੁਬੀਰੂਦੀਨ (1837) 2 ਐਮ.ਆਈ.ਏ 390 : 6 ਡਬਲਯੂ.ਆਰ ਪੀ.ਸੀ 4 : 1 ਸੁਥਰ 100 : 1 ਸਾਰ 206, ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਵਕਫ਼ ਦਾ ਹੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀਅਤ ਅੱਲਾਹ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਵਰਨਰ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ, ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੋਸ ਸਾਹੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (1837) 2 ਐਮ.ਆਈ.ਏ 390 : 6 ਡਬਲਯੂ.ਆਰ ਪੀ.ਸੀ 4 : 1 ਸੁਥਰ 100 : 1 ਸਾਰ 206 ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ "ਪ੍ਰੋਕਿਊਰੇਟਰ" ਕਿਹਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਨਕਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਹੰਮਦੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਠ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਨਕਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੱਜਾਦਾਨਸ਼ੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸੱਜਾਦਾਨਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਸੰਪਤੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਟਰੱਸਟੀ" ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

168. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਜੋ ਕਿ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ) & ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਐਂਡੋਵਮੈਂਟਸ & ਅਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(i) ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ਼;

(ii) ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ; ਅਤੇ

(iii) ਵਕਫ਼-ਅਲ-ਔਲਾਦ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਿੱਥੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ, ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ;

ਅਤੇ "ਵਕਫ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ।

ਇਸ "ਵਕਫ਼" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ "ਲਾਭਾਰਥੀ" ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਕਫ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਜਨਹਿਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ...

169. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਗਿਰੀ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਕੀਓਂਡਕਾ ਇੱਕ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਗ੍ਰਾਂਟ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਰੀਯੋਗ। ਅਹਮਦ-ਉਨ-ਨਿੱਸਾ ਬੇਗਮ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਵਾਬ ਕਮਾਲ ਯਾਰ ਜੰਗ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"7. .....ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਹਰ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਾਰਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਗ੍ਰਾਂਟੀਆਂ ਵਜੋਂ ਅਸਟੇਟ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਟੇਟ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਟੇਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਧਨਾਤਮਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ।

xxx xxx xxx

12. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ; ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਬਣ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਉਚਿਤ ਤਰਕ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ,

ਪੈਂਡਿੰਗ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਸ. 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਐਲ.ਐਕਸ.ਐਕਸ.ਆਈ.(69) ਦੇ 1358 ਫਸਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੇਤ ਐਯਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਾਰਸਾਂ ਦਾ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਈਟਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਯਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜਾ ਦੇ ਪਾਸ ਉਸ ਦੇ ਮਾਨਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਐਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰੀਟੀ ਦੇ ਵੇਸਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁੜ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਐਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਦੀਵਾਨੀ' ਨੂੰ ਇਸ਼ਕੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਯਤਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਸ਼ਕੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਵੇਲੋਡੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

170. **ਇਸ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਾ ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਓ*** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

“11. .....ਪਰ ਇਸ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਸਥਾਈ ਅਤੇ "ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਪੂਰਵ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਨਵਾਰੁਦੀਨ-ਨਿੱਸਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ [ਏਆਈਆਰ 1952 ਹੈਦ 163, 167] ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਨਾਨੀ, ਜੇ., ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਪੂਰਵ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਦੇ ਕੁਝ ਫਿਰਮਾਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਸੀ:

"ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਟੈਨਿਊਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਹਰ ਗ੍ਰਾਂਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਬੇਨਾਮੀ ਸਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਾਰਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਗ੍ਰਾਂਟੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਯੋਗ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਉਪਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਧਨਾਤਮਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਦੌਰਾਨ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ।"

171. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਮਵਰਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ1 ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਵਰਲਾਲ & ਅਨ੍ਹ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) & ਓਰਸ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ2। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਟ੍ਰਿਨਿਟੀ ਇਨਫਰਾਵੈਂਚਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ3 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"20. (xii) ਇਹ ਪੈਗਾਹ ਗ੍ਰਾਂਟੀ, ਦੇ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਗੀਰਸੀਨ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਦਰਾਸ ਰਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਾਲੁਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ. ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਦ ਦੇ ਤਾਲੁਕਦਾਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਕੇਵਲ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ। ਦ ਜਗੀਰਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ, ਗ੍ਰਾਂਟ. ਪੈਗਾਹ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਈਗਾਹ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਸੀਅਤ. ਨਿਜ਼ਾਮ ਫੌਜੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਸੀ ਬਰਾਬਰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਦਰਦ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਾਈਗਾਹ ਜਗੀਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। "

172. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਹਿਮਦੀ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆਰ. ਦੋਰਾਸਵਾਮੀ ਰੈੱਡੀ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐੱਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੰਪਤੀ. ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਹ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜੋ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਗ੍ਰਾਂਟਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਸੰਪਤੀ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ਼ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੇਸ, ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦਾ ਦਾਤਾ ਭਾਵ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਨਿਹਿਤ. ਇਸ ਲਈ, ਸੋਵਰੇਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਰਾਜ ਦਾ, ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਫਰਮਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵੈਸਟਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਜਾਗੀਰ ਜਾਂ ਜਗੀਰ ਦੇ ਹੱਕ ਸਨ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

173. ਇਹ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਈਦ ਅਲੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੋਖਸੇਦਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ (ਐਕਸਿਬਿਟ ਏ-20) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਹੋਇਆ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਮੋਹਰਮ, ਮਾਸਿਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਆਮ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਦਾਨ ਵਕਫ ਦੀ ਵਰਣਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜੇ ਮੋਖਸਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ, ਸੇਵਾ ਅਨੁਦਾਨ ਸਾਵਰੇਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਵਰੇਨ ਨੂੰ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਏ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅਨੁਦਾਨ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

174. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਜ਼ਿਮ ਐਤਿਆਤ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਮੰਡੀਕੋਂਡਾ ਤੋਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜਾਂ, ਇਨਾਮਕੋਜ ਇਫਰਾਮ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੇਸ਼ 1961 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਵਕਫ ਦੇ ਉਸੂਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਕਫ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਕਫ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1940 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਵਿੱਚ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ 445 ਅਤੇ 447 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੀ ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

175. ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਜਾਦਾ ਸਫਰੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਨੇ ਸਮਰਾਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੁਕੱਦਮ ਜੰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 1ਲਾ ਰਜਬ 1296 ਹਿਜਰੀ (20 ਜੂਨ, 1879) ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਉਤਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਫਰੁੱਲਾਹ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ 1303 ਐਚ (ਕਿਤੇ 1886-87 ਵਿੱਚ), ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਨੇ ਮਾਸ਼ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਸਮਰਾਟ ਨੇ 1ਲਾ ਰਮਜ਼ਾਨ 1333 (17.3.1915) ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਸਜਾਦਾ, ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੋਇਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1290 ਫਸਲੀ (1880) ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

176. ਇਹ ਸਮਰਾਟ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਮਰਾਟ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਉਪਜ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਸਮਰਾਟ ਉਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਮਰਾਟ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਟਾਈਟਲ ਸੀ।

177. ਸ਼ਾਹੀ ਫਰਮਾਨ ਮਿਤੀ [1*ਰਮਜਾਨ 1333 ਹਿਜਰੀ (13.7.1915)] ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ- (1) ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਸਨ ਬਿਨ ਮੋਹਸਿਨ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਸੀ, ਅਤੇ (2) ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ, ਵਾਜਿਦਾਸ ਅਪੋਇੰਟੇਲਾ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਨਾਬਾਲਗ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਜਾਦਾਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ। ਰਾਜਾਈ ਹੁਕਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੱਜਾਦਾ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਰਕਮ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਭੱਤੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀਆਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਆ ਵੱਲੋਂ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨੀ, ਦੇਰ ਸਫੇਰੁੱਲਾ ਹੁਸੈਨੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

178. ਖਾਤਮਾ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਦਰ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਗੀਰ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੱਜਾਦਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਸਾਰੂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਜਾਗੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖਾਤਮਾ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਉਸਾਰੂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਗੀਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਜਾਦਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸਜਿਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਾਤਮਾ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

179. ਮੁੰਤਖਬਾ ਨੰਬਰ 98 ਦੇ ਕਾਲਮ 7 ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮਾਨਕੌਂਡਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਸ਼ਰਤੀ ਸੇਵਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੁੰਤਖਬ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤੀਆਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾਤਮਕ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਅਤੀਆਤ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਤੀਆਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੰਤਖਬ (ਫੈਸਲਾ) ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਧਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਹੀ ਅਤੀਆਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੀ ਖਾਤਮਾ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਜਾਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਨਿਯਮਾਵਲੀ ਨੇ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

180. ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ 29.05.1956 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਜੋ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਤਾਲੂਕਦਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਲਈ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜੋ 31.05.1957 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹਨ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦਾ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮੁਨਕਭਤ ਨੰਬਰ 98 ਸਿਰਫ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੁਆਰਾ 31.05.1957 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪਰਿਣਾਮਿਕ ਫਰਮਾਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ,ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜੋ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 262 ਵਿੱਚ, ਰਿਮਾਰਕਸ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ, ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਮੰਡੀਆਕੋਨਾ, ਦਰਗਾਹ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਦੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਉਰਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਗਏ”।

181. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਪਿੰਡ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 3 ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਗਦੂਮ ਹੁਸੈਨ ਕੋਲ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵਰੀਆਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਮਗਦੂਮ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਕਬਰ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਸਜਾਦਾ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਗਦੂਮ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਆਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 1/3 ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿੱਸਾ ਮੁਸਤੁਫਾਉਲ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਨੂੰ ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਦੇ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮਾਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੀਆਨ-ਏ-ਸ਼ਰਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਣਿਕੋਂਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਟਪੱਲੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ

ਇਹ ਫਰਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਮਦਦ ਮਾਸ਼ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਐਕਟ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ।

182. ਵਿਕਲਪਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਰਥਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੰਤਖਬ, ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਗੀਰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਉੱਚ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

183. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਅਗੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੇਣਯੋਗ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਸੱਜਾਦਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਆਸਰਾਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸੇਵਾ ਖਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਸੀ, ਉਹ ਰਾਜ ਨਾਲ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਸੱਜਾਦਾ ਦੇ ਆਸਰਾਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨਾਲ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਾਗੀਰ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਆਸਰਾਧਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

184. ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਲਈ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਗੀਰ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਰਾਜ ਨਾਲ ਵੇਸਟ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਫਰਮਾਨ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।

185. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ- ਕਿ ਮਾਣਿਕੌਂਡਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਆਸਰਾਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਾਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

186. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਵਰਿਨ ਨੇ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਜਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਵਰਤਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਵਰਿਨ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ, ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ।

ਇਹ ਸਾਵਰਿਨ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਾਵਰਿਨ ਕੋਲ ਸੇਵਾ ਲਈ ਜਾਗੀਰ ਪਿੰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਗੀਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸੀ।

187. ਇਸ ਲਈ, ਜਾਗੀਰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਗੀਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਸਜਾਦਾ ਧਾਰਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਜ਼ਿਮ ਅਤਿਯਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨਾਮਜ਼ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਨਾਮ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਸੀ।

188. ਮਹਦ. ਹਬੀਬੁਦੀਨ ਖਾਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੈਗਾਹ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਆਇਆ। ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"8. ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤਿਅਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952. ਉਹ ਅਤਿਅਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤਿਆਤ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ। ਬਿਆਨ ਦਾ ਪੈਰਾ 2 1956 ਦੇ ਐਕਟ 28 ਦੇ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤਿਆਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਨਿਰੀਖਣ:

"2. ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਾਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨਾਮ ਜਾਂਚਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ...."

9....ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਵਾਲ, ਫਿਰ ਵੀ, ਪੈਗਾਹ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਨਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਸ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਚਾਹੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮਾਮਲਾ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਤਿਯਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।"

189. **ਕੇ.ਐਸ.ਬੀ. ਅਲੀ** ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਰਬਨ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ

ਕੋਕਾਪੇਟ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਟੈਂਡਰਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਨਵਾਬ ਨੁਸਰਤ ਜੰਗ ਬਹਾਦੁਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 1635 ਏਕੜ ਅਤੇ 34 ਗੁੰਟਾਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਐਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਹੋਣ। ਐਨਕੁਆਇਰੀਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"29. ਉਪਰੋਕਤ ਉਲੇਖਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰੁਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਤਿਯਾਤ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਐਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 (ਪ੍ਰੀ-ਅਮੈਂਡਿਡ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ) ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਐਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਐਨਫ੍ਰੈਂਚਾਇਜ਼ਡ ਇਨਾਮਸ ਐਕਟ, 1952 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 4 ਨੇ ਜਾਗੀਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨੂੰ 1952 ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ।

30. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ 1956 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2(1)(b)(i) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਤਿਯਾਤ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਨੂੰ 1359 ਫਸਲੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਦਾਇਗੀ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

33. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਦੀਵਾਨੀ' ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ (ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਅਤੇ ਹਿਸਾਇਦਾਰ) ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਨਕਦ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬੁਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਤਿਯਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 1358 ਅਤੇ 1359 ਫਸਲੀ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

190. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 13.12.2007 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਾਲ। ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 4.10.2017 ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

191. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕਿ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ** ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਵਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਜੋ ਕਿ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਵੈਧ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“18. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹਨ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸੁਸੰਗਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਤਰਕ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਮਾਣ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਉਸ ਨਿਰਮਾਣ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਵਕਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰ

19. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਸ ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੈਟਲਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਹ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਵਕਫ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਹ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਵੀ ਜੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤੰਗ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ, ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣਗੇ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(c) ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਟਲਰ ਦਾ ਵਿਜ਼ਨ ਵੈਧ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤੰਗ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

192. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।

193. ਮਿਸਟਰ ਅਹਮਦੀ ਨੇ ਹਿਊਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੈਂਸਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੈਂਸਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਲੋਕਲ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 70 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿਊਜ਼ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਸੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਗ ਮੁੱਲਾਂਕਣਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੇ ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 08.03.1897 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿਊਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

194. ਹਤੀਜਾ ਅੰਮਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ 6 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

195. ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਲੇਂਟ ਦੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਜਾਂ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਲੇਂਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"16. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਭੇਜਣਾ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਇਹ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸੀ)। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੈਧ ਸਰਵੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਨੌਪਚਾਰਿਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਘਾਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੂੰਕਿ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਦਈ ਲਈ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੰਦੇਹ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਤਿਮਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਲਟਾ, ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

196. ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਜਾਮੀਆਂ ਵਕਫ ਐਸਟੇਟਸ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਇਨਾਮ ਐਸਟੇਟਸ (ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਯੋਤਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ) ਐਕਟ, 1963 (ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ 26 ਦਾ 1963); ਮਦਰਾਸ ਲੀਜ਼-ਹੋਲਡਸ (ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਯੋਤਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ) ਐਕਟ, 1963 (ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ 27 ਦਾ 1963) ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਮਾਈਨਰ ਇਨਾਮਸ (ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਯੋਤਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ) ਐਕਟ, 1963 (ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ 30 ਦਾ 1963) ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14, 19(1)(f) ਅਤੇ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਪਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਜਾਇਦਾਦ" ਦਾ। ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸੀ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਪਲੇਡ ਐਕਟਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

"12. ਇਹ ਵੀ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 26(ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਨੂੰ ਚਲ ਅਤੇ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅਨੁਚਛੇਦ 26 ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।"

197. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

i) ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ii) 13.3.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1654 ਏਕੜ ਅਤੇ 32 ਗੁਣਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

iii) ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10(2)(ਜੇ) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮੋਟੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜੁਮਲੇ ਦਾ 90% ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਨੂੰ ਗਣਨਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

iv) ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10771 ਦਾ 2016, 10772 ਦਾ 2016 ਅਤੇ 10774 ਦਾ 2016

198. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਅਧੀਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪੱਟਾਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਐਰਾਟਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਅੱਗੇ ਇਲਾਜ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਆਂਚ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.(ਏ))

ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate